

Ekonomski aspekti tržišta sporta i njihova važnost u nacionalnim ekonomijama (primjer EU)

Miličević, Ena

Undergraduate thesis / Završni rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:420212>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-23**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

**SVEUČILIŠTE JURJA DOBRILE U PULI
FAKULTET EKONOMIJE I TURIZMA "DR. MIJO MIRKOVIĆ"**

ENA MILIČEVIĆ

**EKONOMSKI ASPEKTI TRŽIŠTA SPORTA
I NJIHOVA VAŽNOST U NACIONALNIM EKONOMIJAMA
~PRIMJER EU~**

Završni rad

Pula, srpanj 2019.

**SVEUČILIŠTE JURJA DOBRILE U PULI
FAKULTET EKONOMIJE I TURIZMA "DR. MIJO MIRKOVIĆ"**

ENA MILIČEVIĆ

**EKONOMSKI ASPEKTI TRŽIŠTA SPORTA
I NJIHOVA VAŽNOST U NACIONALNIM EKONOMIJAMA
~PRIMJER EU~**

Završni rad

JMBAG: 0303057544, izvanredna studentica

Studijski smjer: Menadžment i poduzetništvo

Predmet : Odabrane teme uvoda u ekonomiju

Znanstveno područje: Društvene znanosti

Znanstveno polje: Ekonomija

Znanstvena grana: Poslovna ekonomija

Mentor: Prof.dr.sc. Marinko Škare

Pula, srpanj 2019.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisana Ena Miličević, kandidat za prvostupnika ekonomije/poslovne ekonomije, smjera Menadžment i poduzetništvo ovime izjavljujem da je ovaj Završni rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Završnog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Student
Ena Miličević

U Puli, srpanj, 2019. godine

IZJAVA
o korištenju autorskog djela

Ja, Ena Miličević, dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj završni rad pod nazivom EKONOMSKI ASPEKTI TRŽIŠTA SPORTA I NJIHOVA VAŽNOST U NACIONALNIM EKONOMIJAMA (PRIMJER EU) koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama. Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, srpanj, 2019. godine

Potpis

Ena Miličević

ZAHVALA

Zahvaljujem profesorima koji su mi pružali podršku, a posebno svome mentoru na podršci tijekom cijelog studija, vjerovanju u moju ustrajnost u privođenju studija kraju i stručnom vođenju pri izradi ovoga završnog rada.

Također zahvaljujem svojim roditeljima na bezuvjetnoj ljubavi, podršci i vjeri u mene.

Ovaj rad posvećujem majci jer joj je najveća želja da njezino "Pile" završi fakultet.

SADRŽAJ:

UVOD	1
1. TRŽIŠTE SPORTA U STRATEŠKOM OKVIRU RAZVOJA NACIONALNE EKONOMIJE	3
2. EKONOMSKA DIMENZIJA SPORTA U KONTEKSTU EU	5
2.1. Definicija sporta u gospodarskom smislu	7
3. ANALIZA I MJERENJE EKONOMSKIH UČINAKA SPORTA	9
3.1. Sportski sustav satelitskih računa	
3.1.1. Osnovna ulazno-izlazna tablica za sport	10
3.1.2. Multiregionalna ulazno-izlazna tablica za sport	11
4. MAKROEKONOMSKI UČINCI SPORTA	13
4.1. Udio sporta u bruto dodanoj vrijednosti (BDV)	13
4.1.1. Kupovna moć	14
4.2. Ekonomski značaj sporta u smislu BDP-a	15
4.3. Ekonomski značaj sporta u smislu zapošljavanja	17
4.4. Učinci umnožavanja vezani uz sportske gospodarske aktivnosti	19
5. SEKTORSKI POTENCIJALI RASTA	
5.1. Sportski događaji	21
5.2. Sportski klubovi	22
5.3. Ostalo	24
6. UČINCI SPORTA U HRVATSKOJ	27
ZAKLJUČAK	29
LITERATURA	33
Popis tablica, slika, grafikona i kratica	35
PRILOZI	36

UVOD

Tema ovog završnog rada je *Ekonomski aspekti tržišta sporta i njihova važnost u nacionalnim ekonomijama na primjeru Europske unije (EU)*.

Cilj ovoga rada je dokazati značaj sporta za ukupnu gospodarsku aktivnost i ekonomiju rasta EU.

Tri su osnovne svrhe ovoga rada:

1. Prikazati aspekte ekonomske vrijednosti sporta, dimenziju sporta u europskom kontekstu i učinke na zapošljavanje i potencijal rasta u vezi sa sportom (u smislu BDP-a)
2. Prikazati dinamiku i mogućnosti sporta kroz podatke, koristeći rezultate satelitskih računa za sport (SSA) koji se temelje na dogovorenoj definiciji sporta u Vilniusu, a služe kao referentna točka za naknadne analize u budućem rastu i razvoju nacionalnih ekonomija
3. Prikazati učinke množitelja kao osnovu za buduće donošenje odluka u promicanju europskih sportskih pitanja i razvijanje ekonomske dimenzije sporta, uključujući utjecaj na BDP i zaposlenost, kao i utvrđivanje potencijala za rast kroz multiplikatore i ključne sektore sportske ekonomije.

Pored uvoda i zaključka, rad se sastoji od šest poglavlja. U prvom poglavlju nastoji se objasniti tržište sporta u strateškom okviru razvoja nacionalne ekonomije. U drugom poglavlju, preko osvrtu na dvije provedene *studije o doprinosu sporta gospodarskom rastu i zapošljavanju u EU* (SpEA, SIRC et al. 2012.; 2018.), nastoji se objasniti na koji način sport svojim specifičnim karakteristikama doprinosi utjecaju na rast ekonomije i europskog gospodarstva. Za ilustraciju uloge sporta i *kako se ekonomska važnost sporta može mjeriti*, poslužit će usklađena definicija sporta „Vilnius definicija sporta“ koju je od svog osnivanja 2006. godine razvila Radna skupina EU "Sport & Economics" zajedničkom metodologijom za mjerenje ekonomske važnosti sporta putem nacionalnih satelitskih računa sporta (SpEA, SIRC, 2013.) Preko definicije sporta u Vilniusu koja daje tri korisne ekonomske definicije sporta, definira se *koji se proizvodi ili gospodarske aktivnosti odnose na sport* te se u trećem poglavlju daje prikaz sportskog sustava satelitskih računa, osnovne ulazno- izlazne tablice sport (IOT:S) za EU 28 zemalja članica (SpEA, SIRC et al. 2018.) i pojednostavljeni prikaz multiregionalne ulazno-izlazne tablice sport (MR-IOT:S) koji sadrži IOT:S-e (koji se lijepe zajedno s vanjskom trgovinom među regijama).

Ekonomija je empirijska znanost što znači da se njezine kategorije mogu i moraju kvantitativno izraziti i mjeriti. Bez potrebnih kvantitativnih podataka makroekonomska politika se ne bi mogla sustavno provoditi. Za mjerenje gospodarske aktivnosti od svih *makroekonomskih pokazatelja* najvažniji je bruto domaći proizvod (BDP).

U četvrtom poglavlju, prikazom efekata u BDV-u, BDP-u, zaposlenosti i multiplikatora, općenito se može reći da sport stvara prekomjerni udio u zaposlenosti u usporedbi s njegovim doprinosom BDP-u. Kako povećanje BDP-a ide pod ruku s još

većim rastom u gospodarstvu povezanom sa sportom, društveni i ekonomski aspekti sporta kao što su prodaja sportskih događaja, uloga sportskih klubova u promicanju zdravlja, socijalna uključenost, obrazovanje, sport kroz izgradnju boljeg društva, prikazuju se u petom poglavlju. U šestom poglavlju, posebno će biti prikazani rezultati učinaka sporta za Hrvatsku, s obzirom da se Hrvatska u međuvremenu pridružila Europskoj uniji- kao 28. članica i dodana je modelu Studije o *doprinosu sporta gospodarskom rastu i zapošljavanju* EU (SpEA 2018.).

Na kraju rada proizlazi određeni zaključak te popis kratica, korištenih izvora informacija, prilozi i sažetak.

U odgovorima na postavljenu temu, sustavno su prikupljani podaci iz raspoložive literature, publikacija, studija i pretraživanja Internetskih izvora. U izradi se primjenjuje opća metodologija na temelju objektivnosti, sustavnosti, općenitosti, sinteze. U fazi proučavanja građe koristila se znanstvena metoda analize. Iz dobivenih rezultata, metodom sinteze donose se određeni zaključci. Kao ukupnost efekata sporta u ekonomskoj ulozi doprinosa gospodarskom rastu i zapošljavanju, ekonomska dimenzija sporta se objašnjava kroz podsustav nacionalnih računa (SSA) kao udio u dobiti koji je povezan s raznim industrijama i ekonomskim sektorima (s obzirom da sport nije zasebno statistički izmjeriv sektor). Primjenom metode sinteze pojašnjavaju se i definiraju djelatnosti i proizvodi povezani s gospodarskim učinkom sporta, zapravo *sport* kao sinteza izravnih, neizravnih i induciranih ekonomskih učinaka sportske potrošnje tržišta sporta. Metodom klasifikacije prikazani su sportski proizvodi, dok se metodom deskripcije nastoji odgovoriti na pitanja „kako“ i „zašto“, odnosno opisati ulogu, cilj i značaj sporta u nacionalnoj ekonomiji te povećati jasnoću u pogledu primjene europske politike u procesu donošenja odluka u vezi tog specifičnog sektora. Teorijom sustava, predmet promatranja je u sklopu šireg područja europske politike, teorije i prakse, jer se proučavaju veze i odnosi unutar njih.

1. TRŽIŠTE SPORTA U STRATEŠKOM OKVIRU RAZVOJA NACIONALNE EKONOMIJE

Opće je poznato da se održivi ekonomski razvoj i održiva ekonomska politika treba temeljiti na visokim stopama rasta, većem izvozu, većim investicijama koje treba rezultirati relativno visokim bruto domaćim proizvodom odnosno relativno visokim BDP-om po stanovniku.

Stoga se nameće pitanje, može li i kako sport doprinijeti ovakvom održivom razvoju i kolika je važnost sporta u nacionalnim ekonomijama?

Članak Simona Rottenberga iz 1956. u časopisu *The Journal of Political Economy* (Sloane, 2006.) općenito se smatra kao polazište za razvoj ekonomije sporta. On raspravlja o važnosti neizvjesnosti ishoda, monopsonističkoj prirodi tržišta rada, prirodi proizvoda i potražnji (posjećenost). Tijekom proteklih 50 godina sportske lige su se proširile, televizijska tržišta su se otvorila i pravni izazovi postojećim praksama su se povećali. Kad je Rottenberg u to vrijeme priznao stanovita obilježja profesionalnih sportova i timova što je bilo neuobičajeno, *istovremeno je ukazao da zapravo nema bitnih razlika između sporta i ostalih djelatnosti*: jednako je sudjelovanje u prihodima, maksimalnim iznosima plaća, distribuciji jednakih tržišnih franšiza itd. *Ekonomski utjecaj sportskih događaja može se definirati kao neto promjena u gospodarstvu koja proizlazi iz sportskog događaja* (Sloane, 2006.).

Ova promjena je uzrokovana aktivnostima koje uključuju stjecanje, poslovanje, razvoj i korištenje sportskih objekata i usluga. Od posjetitelja se generira potrošnja, javna potrošnja, mogućnosti zaposlenosti i porezni prihodi. Osobito treba istaći da su ekonomski utjecaji izdataka složeni od direktnih, indirektnih i poticajnih efekata. Učinci potrošnje nastali na temelju cirkulacije novca sagledavaju se kao: a) *Izravni ekonomski učinci sportske potrošnje* b) *Neizravni ekonomski učinci sportske potrošnje* c) *Inducirani ekonomski učinci sportske potrošnje*.

- a) **Izravni (ili direktni) efekti** jesu kupnje koje su potrebne da se udovolji povećanoj potražnji posjetitelja za robama i uslugama. Podrazumijevaju izravnu potrošnju posjetilaca organizirane sportske djelatnosti (*Ugostiteljstvo – Turističko posredništvo – Promet – Trgovina na malo*). Učinci se mjere ukupnom vrijednosti novca koji su privremeni posjetitelji potrošili u promatranoj manifestaciji.
- b) **Neizravni (ili indirektni) efekti** jesu efekti koji se talasaju u dodatnim krugovima ponovnog cirkuliranja početnih novaca gledatelja. Podrazumijevaju neizravne ekonomske učinke sportske potrošnje koji predstavljaju ukupnost svih troškova nastalih u procesu formiranja sportske usluge (npr. noćenja u hotelu) – sirovine, poluproizvodi, proizvodi, usluge. Tu ubrajamo i gospodarske učinke drugih djelatnosti koje je razvoj sporta na određenom području potaknuo (npr. *građevinarstvo*). Ovi učinci mjere se pomoću međusektorske tablice gospodarstva.
- c) **Inducirani (ili poticajni) efekti** ekonomskih učinaka sportske potrošnje jesu *povećanje zaposlenosti* i dohotka domaćinstva, koji proizlaze direktnim i indirektnim ekonomskim aktivnostima: nastaju *povećanjem kupovne moći sta-*

novništva u toj destinaciji (rezidenata i privremeno zaposlenih nerezidenata); *porast javne potrošnje zbog povećanog ulaganja u sport* (infrastrukturni radovi u destinaciji); *pozitivan (aktivan) učinak međunarodne razmjene u sportu* : potrošnjom inozemnih (nerezidentnih) posjetitelja sva roba i usluge dobivaju izvozni karakter. Ovaj učinak do svoga punog izražaja dolazi samo kada se govori o dobrima i uslugama proizvedenim u analiziranoj nacionalnoj ekonomiji (npr. Hrvatskoj itd.)

Multiplikativna funkcija pokazuje snagu sporta u multipliciranju dohotka nastalog inicijalnom potrošnjom korisnika raznih usluga u sportskoj manifestaciji.

Pokazatelji fizičkih ekonomskih učinaka su: *prosječan broj ostvarenih noćenja* po dolasku, *iskorištenost ugostiteljskih i sportskih kapaciteta*, *iskorištenost prijevoznih sredstava i popratnih objekata* (trajektni, autobusni, zračni, željeznički i njihovih luka/postaja), *iskorišteni kapaciteti pojedinih turističkih atrakcija, objekata i ostalih površina* (plaža, skijališta, zatim sportskih, sajamskih, kulturno-povijesnih i vjerskih objekata, kongresnih dvorana, muzeja, kazališta, trgova, šetnica, biciklističkih staza... itd.

Postavlja se pitanje postoji li razlika između ekonomije sporta i drugih ekonomskih sektora u tržišnom gospodarstvu?

Sport kao ekonomski sektor transformirao se posljednjih desetljeća. Došlo je do interakcije biznisa i sporta. Ekonomski razvoj kao što su prava prijenosa, kupovanje, sponzorstvo, organiziranje velikih sportskih događaja, mobiliziranje društva za odmor, sportski turizam, sport i utjecaj na zdravlje, javno privatna suradnja u izgradnji sportske infrastrukture itd., imaju za posljedicu razvoj sportskog sektora s velikim ekonomskim efektima, znatno većim od djelokruga same sportske scene. Sport je stoga realni potencijal koji doprinosi realizaciji prioriteta Europske unije, kao što je Lisabon strategija (Kesner-Škreb, 2007.). Kao dodatni argument za osiguranje odgovarajućeg mjesta za sport **istaknuta je važnost sporta doprinosu gospodarstva**. Sport je vrlo elastičan sektor, stvarajući rast i radna mjesta. Prema pokazateljima studije SpEA (SpEA, SIRC et al., 2012.) udio sporta u gospodarstvu EU, izražena u Bruto dodanoj vrijednosti (BDV), bio je 1,76%, dok je udio sporta u zapošljavanju iznosio je 2,12% (usporedba poljoprivrede, šumarstva i ribarstva u kombinaciji (EUR-Lex COM, 2014.). Dokazano je da sport predstavlja radno-intenzivnu industriju rasta, što znači da će rast u sportskom sektoru vjerojatno dovesti do dodatnog zapošljavanja, odnosno smanjivanju nezaposlenosti. Sport time doprinosi ispunjavanju ciljeva Europe 2020 (Eurostat, 2018.). U pregovorima o budućem programu EU za obrazovanje, osposobljavanja, mladih i sporta "Erasmus za sve" sport ima veliki značaj. (EC, EACEA, 2019.)

Bijela knjiga o sportu (COM, 2007/0391 final) prepoznaje važnost posebnih programi i fondova EU za potporu aktivnosti u području sporta. Priopćenje o sportu naglašava da strukturni fondovi mogu podržati ulaganja u skladu s prioritetima, kako bi iskoristile *vrijednost sporta kao alat za lokalni i regionalni razvoj, urbane regene-*

racije, ruralni razvoj, zapošljivost, otvaranje radnih mjesta i integracije na tržište rada.

U Europskoj uniji se statističkim metodama provode odgovarajuća istraživanja koja ukazuju da je sport radno invazivan što potvrđuju provedene studije SpEA (2012. i 2018.) o doprinosu sporta ekonomskom rastu i zapošljavanju u EU- što znači da postoji enormni potencijal zaposlenosti što je također korisno za politiku regionalnog razvoja. Također se potvrđuje značaj sportskih događaja kao pokretača regionalnog razvoja i u političkom i promotivnom smislu.

Danas se sport pojavljuje kao važna komponenta društveno-ekonomskog razvoja zemlje. Imajući u vidu sveukupnu poziciju i ulogu tržišta sporta u suvremenom društvu i njegovu uključenost i integraciju u sve ekonomske, privredne i političke odnose, jasno je koliko važnost u širim društvenim razmjerima ima sport za nacionalnu ekonomiju i zbog čega se države sve više usredotočuju na sport kao gospodarsku aktivnost. Sport je djelatnost koja daje jak poticaj globalnom privrednom razvoju i djelatnost koja sve više postaje značajan izvor prihoda i ekonomskog rasta zemlje. S ekonomskog aspekta, kroz zakonitosti procesa proizvodnje, razmjene, raspodjele i potrošnje u strukturalnom i funkcionalnom smislu, sport predstavlja područje plasmana kapitala, njegove relativno brze reprodukcije i oplodnje, prostor biznisa i visokih zarada.

2. EKONOMSKA DIMENZIJA SPORTA U KONTEKSTU EU

U Europskom kontekstu, usporedivi i točni podaci o ekonomskoj važnosti sporta u EU i makroekonomskom potencijalu sektora da doprinosi širim ciljevima politike, kao što je Strategija Europa 2020., oskudni su.

Slijedeći Bijelu knjigu o sportu, razvijena je "Vilnius definicija sporta " kao osnova za prikupljanje podataka na nacionalnoj razini gospodarstava.

Studija o doprinosu sporta gospodarskom rastu i zapošljavanju u EU\ t "(SpEA 2012.), prikupljanjem podataka za 2005. godinu, pružila je prvi široki uvid u tu temu, uključujući i one vezane uz sport ekonomske vrijednosti za EU prema različitim definicijama opsega. Izrađena na temelju prikupljanja povratnih podataka u 27 država članica EU s naglaskom na *sport kao gospodarsku djelatnost*, studija je pokazala ogroman značaj sporta u ekonomskom smislu i dala cjelovitu sliku o gospodarskoj važnosti sporta za EU koji značajno doprinosi politici EU i njenim strateškim ciljevima u kontekstu Europa 2020. (Barnier, M., 2011.). Utvrđeno je da je sport sveukupno intenzivan. Razvoj gospodarstva vezanog uz sport tako dovodi do više nego proporcionalnog rasta zaposlenosti i ukazuje na značaj sporta za potencijalni rast gospodarstva. "Međutim, smatra se da je puna ekonomska dimenzija sporta mnogo šira i obuhvaća teme koje SSA / IOT-S ne može pokriti ili gdje je potrebno dodatno istraživanje." (EC,EAC-Sport, 2016., str.3)

U provedenoj studiji, metodologija istraživanja je specifična prilagodba nacionalnim računima država članica, input-output tablicama "*Sport*", na način da se *nacionalni računi proširuju izradom satelitskih računa*, konkretnije "*sportskog sustava*

satelitskih računa", unutar EU tržišta i trgovine. Izdvajaju se sve ekonomske strukture vezane za sport. (SpEA, SIRC, EC, 2018.)

Prema pokazateljima studije iz 2012. zaposlenost vezana uz sport i bruto dodana vrijednost (PDV) iznosila je 2,12% (ili 279,7 milijardi eura) ukupnog BDP-a u EU.

Dole prikazana tablica prikazuje izravnu bruto dodanu vrijednost (BDV-a) i zaposlenost u cijeloj EU u odnosu na ukupnu vrijednost gospodarstva .

Tablica 1: Izravni pregled EU rezultata

Definicija sporta	Statistička		Uska		Široka	
BDV	28 bn €	0,28%	112 bn €	1.13%	174 bn €	1.76%
Zaposlenost	0.66 m	0.31%	3.14 m	1.49%	4.46 m	2.12%

Izvor: Utjecaj sporta na europsku ekonomiju, (SpEA, , 2013.), prilagodba /prijevod/izrada autora rada

Na razini novog EU modela u tablici 2 vidljivi su glavni pokazatelji vezani uz sport (Udio sportskog BDP-a, Zapošljavanje u sportu u glavama, Udio zapošljavanja u sportu).

Tablica 2: Glavni pokazatelji vezani uz sport na razini EU modela

Država članica	Sport- BDP u m eura	Udio BDP vezano uz sport	Sport-zapošljavanje u glavama	Udio zapošljavanja u sportu
Europska Unija	279,697	2.12%	5,666,195	2.72%
AT – Austrija	13,066	4.12%	226,129	5.63%
BE – Belgija	4,494	1.16%	71,440	1.59%
BG – Bugarska	338	0.80%	44,756	1.55%
CY – Cipar	361	1.85%	7,813	2.08%
CZ – Češka	2,055	1.27%	84,803	1.76%
DE – Njemačka	104,707	3.90%	1,761,369	4.60%
DK – Danska	3,973	1.56%	64,082	2.45%
EE – Estonija	159	0.88%	13,656	2.31%
EL – Grčka	1,784	0.93%	47,486	1.31%
ES – Španjolska	14,984	1.44%	261,839	1.50%
FI – Finska	3,264	1.63%	50,634	2.09%
FR – Francuska	39,923	1.91%	582,709	2.29%
HR – Hrvatska	676	1.54%	27,908	1.83%
HU – Mađarska	1,252	1.26%	75,771	2.00%
IE – Irska	1,804	1.03%	30,008	1.68%
IT – Italija	21,217	1.32%	389,120	1.76%
LT – Litva	283	0.85%	20,043	1.62%
LU – Luksemburg	630	1.43%	4,336	1.89%
LV – Letonija	142	0.64%	12,611	1.48%
MT – Malta	129	1.81%	3,306	1.98%
NL – Nizozemska	7,973	1.24%	150,687	2.04%
PL – Poljska	8,952	2.30%	332,939	2.17%
PT – Portugal	1,879	1.12%	59,330	1.39%
RO – Rumunjska	1,389	1.04%	100,279	1.22%
SE – Švedska	5,949	1.41%	109,191	2.43%
SL – Slovenija	609	1.69%	21,916	2.43%
SK – Slovačka	956	1.31%	47,095	2.03%
UK – Ujedinjeno Kraljevstvo	36,750	2.18%	1,064,939	3.75%

Izvor: SpEA,2018. -prilagodba /prijevod/izrada autora

Prema novoj SpEA studiji 2018. koja također ima za cilj procjenu makroekonomske važnosti sportskog sektora u EU nacionalnim gospodarstvima, posebice njezinog potencijala za rast i zapošljavanje, "Sportu se moglo pripisati 5,67 milijuna zaposlenih, s udjelom 2,72%. Oko 47 eura i svaki 37. zaposlenik u EU izravno su vezani za sport što ukazuje na to da je sport gospodarska aktivnost koja intenzivira zapošljavanje, te stoga stvara veći udio sporta u zaposlenosti nego u BDP-u. U stvari, povećanje BDP-a za 1% ide ruku pod ruku s dodatnih 1,35% zaposlenosti." (SpEA 2018, str.139).

Ključni rezultati da sport igra značajnu ulogu u borbi protiv nezaposlenosti koji su nađeni u prethodnoj studiji, dodatno su podržani novim podacima.

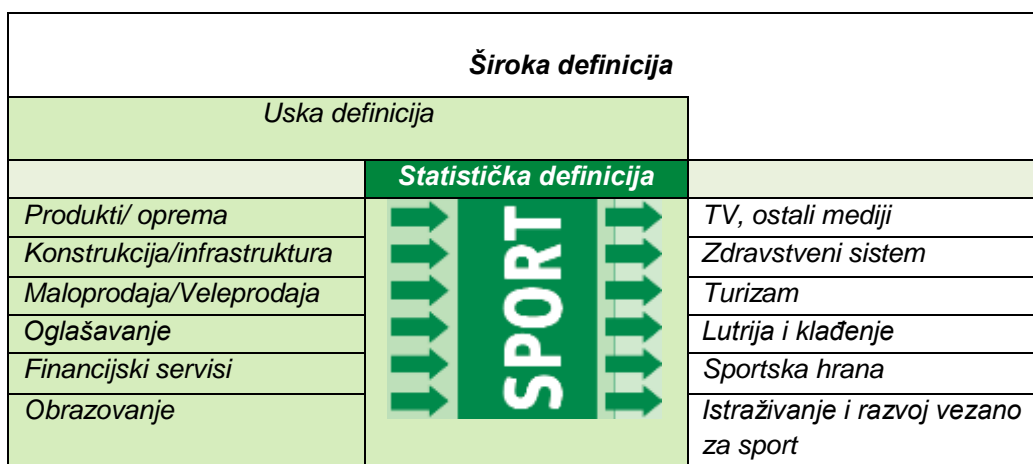
Razlika između nove studije (SpEA, SIRC et al., 2018.) i prethodne paneuropske studije (SpEA, SIRC et al., 2012.) je korištenje BDP-a, a ne BDV-a, kao osnovnog pokazatelja rezultata vezanih za sport. Analizira se i 28. članica EU –Hrvatska.

2.1. Definicija sporta u gospodarskom smislu

Ekonomija sporta u cjelini nije zasebno statistički izmjeriv sektor, udio u dobiti je povezan s raznim industrijama i ekonomskim sektorima. Definicija sporta u gospodarskom smislu je stoga pregled svih grupa proizvoda koje su uključene u sportski satelitski račun.

Nije riječ o definiciji sporta već o klasifikaciji relevantne skupine proizvoda. To se može ilustrirati u sljedećem međusektorskom prikazu, slikom 1.

Slika 1: Sport – međusektorski prikaz

Izvor: SpEA (3013).Satelitski račun za sport.

Sport satellite accounts, <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/d44cae16-23bc-4cee-8bc8-f1411c447464> (10.3.2019.) –prilagodba /prijevod/izrada autora

S ekonomske točke gledišta, sport je aktivnost koja ima posljedice u mnogim različitim područjima gospodarstva. U tablici 3, navedeni su primjeri.

Tablica 3: Pregled nekih djelatnosti i proizvoda povezanih s gospodarskim učinkom sporta

Izdaci potrošača		
Robe i usluge uvjetovane sportskim radom		
Doktori, veterinari	Dijetski dodaci	Sportske opklade
Zdravstvene usluge	Hoteli , restorani , prijevoz (sportski turizam)	TV emisije
Sportski rad (prema statističkoj definiciji)		
Stadioni, Sportske dvorane	Bazeni za plivanje	Profesionalni sportovi
Roba i usluge za potrebe sporta		
Utrke, utrke konja	Sportska odjeća i obuća	Sportski rekviziti
Obrazovanje	Sportski automobili , Motori	Fitness centri
	Oprema za jedrenje	Plesne škole

Izvor: SpEA (2012) – prilagodba /prijevod/izrada autora

Kako se ekonomska važnost tih aktivnosti povezanih sa sportom može mjeriti ?

U tu svrhu radna skupina EU-e "Sport & Ekonomija " razvila je i dogovorila Vilnius definiciju sporta, preporuku za mjerenje ekonomskog učinka sporta i stvaranje podataka u okviru *nacionalnih računa*. U teoriji, sada se može konstruirati Ulazno–izlazna tablica za sport (IOT: S) ili Sportski satelitski račun (SSA). No, potrebno je razlikovati sportske i ne-sportske proizvode.

U tom kontekstu EU Vilnius definicija sporta (ili "definicija sporta u sustavu nacionalnih računa" po SpEA 2018.) razlikuje tri razine:

1. **Osnovnu definiciju** (ranije nazvanu „statistička definicija“), "Sportske aktivnosti" - sport prema sustavu nacionalnih računa, tj. kategorija NACE 92,6.¹
2. **Usku definiciju**
3. **Široku definiciju.**

Prema ovom konceptu od tri sloja, za definiciju sporta primjenjuju se i određena pravila. Podaci se prikupljaju na temelju zajedničkog sporazuma o uključivanju kategorija usklađenih definicija ekonomske statistike Europske klasifikacije gospodarskih djelatnosti (NACE) i od \ T proizvoda po djelatnostima (CPA). (EC, 2006.). **Sport u osnovnoj definiciji** je ono što je izričito navedeno u Nacionalnim računima(ESC, 2011.). To uključuje rad sportskih i fitness objekata, sportskih klubova, kao

¹ Za ovu svrhu NACE kategorije su preširoke, jer se nacionalna klasifikacija djelatnost (NKD) odnosi na određene tvrtke (ili proizvodne jedinice); NACE i CPA su dio međunarodnog klasifikacijskog sustava industrije i proizvoda. Sport sektor kao takav nije kategorija NACE, ali NKD kategorija **92,6 " Sportske aktivnosti" odnosi se malim dijelom na sportski sektor i uključuje sportske sadržaje kao stadione, bazene, sportske klubove i profesionalne sportske organizacije.** EU Radna grupa "Sport & Ekonomija " je obilježila ovu kategoriju "statistička definicija sporta". Nacionalni statistički uredi mjere sport izričito samo u kategoriji " Rad sportskih objekata " u NACE 92,6.(" Doing Sport"). Sa tradicionalnog stajališta to se može smatrati sportskim sektorom. Ostale kategorije kao proizvodnja sportskih članaka, sportska maloprodaja, turizam i sport su zanemareni u statističkoj definiciji. Na primjer, u ovoj statističkoj definiciji fitness centri i sportski odgoj nisu uključeni. Ograničavanje sporta ovom kategorijom NACE je stoga prilično proizvoljna ekonomskog stajališta. Dostupno na : http://ec.europa.eu/eurostat/documents/1965800/1978839/NACEREV.2INTRODUCTORYGU_IDE-LINESEN.pdf/ (pristupljeno 19.03.2019).

i drugih sportskih aktivnosti (npr. sportske lige, trkačke staze i planinske vodiče) i ekvivalent je „sportskim uslugama“ CPA 93.1.

Sport u uskoj definiciji uključuje statističku definiciju i sve robe i usluge koje su nužni inputi za (rad) sport (tj. za proizvodnju sporta kao rezultata). Primjerice, proizvodnja, maloprodaja i veleprodaja sportske opreme i infrastrukture.

Sport u širokoj definiciji uključuje usku definiciju i sve proizvode i usluge koji imaju (izravnu ili neizravnu) vezu s bilo kojom sportskom aktivnošću, ali bez potrebe da se bave sportom (tj. koji se temelje na sportu kao ulazu). To uključuje sportski turizam, klađenje, publikacije, medije i medicinsku skrb vezanu uz sport. Na primjer, potrebna je košarkaška utakmica kako bi se kladilo na nju ili pisalo o tome, ali klađenje ili novinarstvo nisu nužni za igranje košarke.

3. ANALIZA I MJERENJE EKONOMSKIH UČINAKA SPORTA

Definicija sporta u Vilniusu koja se ovdje koristi, daje temeljit prikaz sportske industrije u svim sferama gospodarske djelatnosti. Da bi omogućila vladama da prilagode svoje politike, “Dokument o politici” preporuka je Stručne skupine za ekonomsku dimenziju sporta. (EC, EAC-Sport, 2016.). Bitna istraživačka pitanja su:

- Koje se aktivnosti smatraju dijelom sportske ekonomije ?
- Kako pratiti ekonomsku važnost sporta?
- Koji je ekonomski značaj sporta u smislu BDP--a?
- Koji je ekonomski značaj sporta u smislu zapošljavanja?
- Koji sportski sektor ima najveći potencijal za rast nacionalnog i regionalnog gospodarstva?
- Koji su učinci umnožavanja vezani uz sportske gospodarske aktivnosti?
- Kolika je veličina i razvoj tržišta rada u industriji sporta?
- Gdje su potencijali rasta
- Koje se sličnosti i razlike mogu uočiti među državama članicama za te varijable i kako se one mogu objasniti?

Prema političkom kontekstu, EU treba podupirati razvoj baze znanja za sport pouzdanim i usporedivim podacima i uspostaviti tradiciju i predanost razvoju nacionalnih SSA-a diljem EU-a (Bijela knjiga o sportu 2007.), (Komunikacija o sportu, 2011.).

3.1. Sportski sustav satelitskih računa

Input- Output tablica opisuje strukturu gospodarstva i razne odnose između različitih sektora gospodarstva, te pomaže kvantificirati učinak multipliciranja za nacionalno gospodarstvo. Za kvantificiranje ukupnog gospodarskog utjecaja sporta potrebno je zbrojiti izravne učinke i učinak multipliciranja. Zbog potpune kompatibilnosti satelitskog računa s nacionalnim računima, u usporedbi važnih makroekonomskih agregata u sportu (npr. dodana bruto vrijednost, zapošljavanje), vrši se usporedba s makroekonomskim agregatima drugih gospodarskih sektora unutar gospodarstva. Sportski povezani redovi i stupci zaokružuju nesportski dio, kružeći

oko njega poput satelita- zato se nazivaju "satelitskim sustavima" ili "satelitskim računima"(SpEA, SIRC et al.,2012)

Sportski satelitski računi (SSA) usredotočeni su na sport koji je sadržan u mnogo različitih sektora poput sportskog novinarstva ili proizvodnje sportske obuće. Može se također dogoditi da sektor nije dovoljno detaljan kao u slučaju CPA 93 „sportske usluge i usluge zabave i rekreacije“. Ovaj je sektor zabilježen u mnogim Eurostatovim bazama podataka, ali kako ime označava sport je spojen sa zabavom i rekreacijom. Potrebno se dublje upoznati s detaljnijim „sportskim uslugama“ CPA 93.1 kako bi se dobile informacije samo o sportu.

3.1.1. Osnovna ulazno-izlazna tablica za sport

Kako bi se omogućila bolja analiza podataka i olakšati pokazatelji za izračun doprinosa sporta ekonomskom rastu i zapošljavanju, razvijene su specijalizirane ulazno-izlazne tablice za sport. One su ujedno jedan od najpoznatijih i najkorisnijih alata ekonomske analize.

Tablica 4 : Pojednostavljena domaća ulazno-izlazna tablica:sport

		Dobro 1	Dobro 2	Dobro 3	Ukupno	Privatna potrošnja	Javna potrošnja	Krajnja potrošnja	Formiranje kapitala Vrijednosti	Izvoz	Ukupna konačna uporaba	Ukupno korištenje
	Dobro1	1	2	1	4	5	0	5	6	3	14	18
	Dobro2	3	17	10	30	10	0	10	10	2	12	52
	Dobro3	0	10	10	20	5	5	10	5	7	22	42
	Ukupno	4	29	21	54	20	5	25	21	12	58	112
	Uvezeni proizvod	1	3	2	6	2	1	3	5	1	9	15
	Porezi i subv.na proiz	1	-2	2	1	1	1	2	2	1	5	6
	Ukupno	6	30	25	61	23	7	30	28	14	72	133
	Zaposlenost komp.	1	2	3	6							
	Kons. stalni kapital	3	4	3	10							
	Porezi na proizvodnju	6	14	8	28							
	Operativni višak	2	2	3	7							
	BDV	12	22	17	51							
	Izlaz	18	52	42	112							

Izvor: SpEA,, 2018./prilagodba /prijevod,izrada autora rada

U tablicama sport, prikazuju se aktivnosti vezane uz sport i njihove različite veze sa gospodarstvom.

"Jezgra tablice 4, oblikovana presjekom sektora u gornjem lijevom dijelu je matrica međuproizvoda, prikazana ljubičastom bojom. Ona otkriva odnose između

poduzeća u gospodarstvu. Redovi prijavljuju isporuke, dok stupci sadrže kupnje. Na primjer, sektor 1 isporučuje jednu jedinicu sebi, dvije jedinice u sektor 2 i jednu jedinicu u sektor 3 (krajnji ljubičasti red). S druge strane, prima jednu jedinicu od sebe, tri jedinice iz sektora 2 i ništa iz sektora 3 (lijevi ljubičasti stupac). Budući da roba nije jedini troškovni element, u nastavku se dodaju dodatni redovi koji sadrže uvoz, poreze minus subvencije na proizvode i bruto dodanu vrijednost (BDV) sa svim njegovim komponentama (plaće, potrošnja fiksnog kapitala, drugi porezi na proizvodnju i višak). Intermedijarna roba unesena plus uvoz plus porez minus subvencije plus BDV zbroj za svaki sektor, što je posljednji red na slici. To je vrijednost svih dobara sektora proizvedenih u gospodarstvu. Proizvodnja je često slična, ali praktički nikada identična prometu, jer proizvodnja i prodaja obično odstupaju jedna od druge. Budući da robu ne kupuju samo druge tvrtke, desno od matrice poluproizvoda nalaze se dodatni stupci. Ovdje se općenito može naći privatna potrošnja, javna potrošnja, bruto investicije, promjene vrijednosti i zaliha te izvoz. Oni se zbrajaju u ukupnu upotrebu. Budući da se sva proizvedena dobra moraju nekako konzumirati (ili pohranjivati), zbroj svakog retka (ukupno korištenje, narančasti dio) jednak je zbroju odgovarajućeg stupca (Izlaz, narančasta)." (SpEA, 2018.str.16)

3.1.2. Multiregionalna ulazno-izlazna tablica za sport

"Kako bi se proučavali međunarodni odnosi u proizvodnji u istom stilu kao i domaća IOT-analiza, potrebno je povezati pojedinačne nacionalne (ili općenitije "regionalne") IOT-ove u jedan multiregionalni IOT (MR-IOT). Očito, vanjska trgovina služi kao veza između regija. Međutim, obično su poznate samo ukupne uvozne vrijednosti, npr. koliko je čelika otpremljeno iz zemlje A u zemlju B. Ono što ostaje i što se koristi u zemlji B nepoznato je. To može biti međuproizvod za poduzeće, može ga potrošiti privatno kućanstvo, može biti investicija, ili se opet može izvesti. Stoga je izračunavanje veza između regija (tj. Država članica EU-a) složen zadatak za koji je predloženo nekoliko metoda. Tri najvažnije su:

- Međuregionalni ulazno-izlazni model (IRIO) Isarda (Isard, 1953);
- Uravnoteženi regionalni model Leontief (Leontief, 1963);
- Multiregionalni ulazno-izlazni model (MRIO) Cheneryja i Mosesa (Moses, 1955);" (SpEA, 2018., str. 61).

Pristup Cheneryja i Mosesa izabran je za prvi izračun ekonomskog utjecaja sporta u EU. Model se može proširiti na bilo koji broj regija sa složenošću tablice koja je znatno niža nego prva dva modela. MR-IOT je uspostavljen u dva koraka: kao prvi korak kreiraju se unutarregionalne tablice (jedna tablica za svaku regiju, tj. Nacionalne IOT-ove), u drugom koraku se uvoze i unose tokovi uvoza i izvoza.

Polazna točka za izračunavanje MRIOT-S su 28 nacionalnih IOT-a koji služe kao osnova da bi se izračunali neizravni učinci na razini EU. Ovih 28 IOT-a: S su spojeni u višekomponentni IOT: S (MR-IOT: S, pl. : MR-IOT: S). Redovi odgovaraju uporabi robe pa se čita koliko se Dobra 1 koristi u proizvodnji Dobra 1, Dobra 2, Dobra 3. To je "posredna upotreba" dobara jer se koristi u lancima opskrbe \t Eko-

nomija. Zbroj intermedijarnih namjena, potrošnje i izvoza jednak je ukupnoj potražnji dobara. Nakon dodavanja poreza i oduzimanja subvencija, dobiva se ukupna intermedijarna potrošnja (imputi za proizvodnju). Da bi ulaze pretvorili u izlaz, potreban je kapital. U načelu, svi podaci u svakoj ćeliji matrice intermedijarnih proizvoda mogu se prikupiti iz primarnih, sekundarnih ili tercijarnih izvora podataka.

Tablica 5: Pojednostavljeni Izgled multiregionalne tablice MR-IOT: S

		Dobro						Krajnja potrošnja	Izvoz	Ukupno korištenje
		1	2	3	Sport	Σ				
Dobro	1									
	2									
	3									

		Dobro						Krajnja potrošnja	Izvoz	Ukupno korištenje
		1	2	3	Sport	Σ				
Porez	1									
	2									

		Dobro						Krajnja potrošnja	Izvoz	Ukupno korištenje
		1	2	3	Sport	Σ				
Dobro	1									
	2									
	3									
	Sport									
		Σ								
Uvoz										
Porezi ,subv.pod proizvodi										
BDV										
Izlaz										

		Regija 1				Regija 2				Regija 3					Krajnja potrošnja	Izvoz	Ukupno korištenje
		Dobro				Dobro				Dobro				Σ			
		1	2	3	S	1	2	3	S	1	2	3	S	Σ			
Regija 3	Dobro																
	Σ																
Regija 2	Dobro																
	Σ																
Regija 1	Dobro																
	Σ																
Redak za uvoz																	
Porezi,subv, pod proizv.																	
BDV																	
Izlaz																	

Izvor: SpEA,2018. /Prilagodba/ prijevod, izrada autora rada

"Izračunati model sadrži 107 sektora (65 nesportskih, 45 sportskih) za svih 28 država članica EU. Matrica intermedijarnih proizvoda tako ima 28 x 107 = 2,996 re-

daka i stupaca, što čini ukupno 8.976.016 stanica. Ispisivanje matrice intermedijarnih proizvoda zahtijeva 807.841.440 mm² ili nešto više od 53,93 m x 14,98 m = 807,81 m². Drugim riječima, bilo bi potrebno 12.925 listova papira A4 samo za ispis iz matrice intermedijarnih proizvoda." (SpEA 2018, str. 62).

4. MAKROEKONOMSKI UČINCI SPORTA

4.1. Udio sporta u bruto dodanoj vrijednosti (BDV)

Bruto dodana vrijednost (BDV), često skraćena na samo "dodanu vrijednost", jedna je od glavnih mjera za obuhvat gospodarskih aktivnosti. Važno je napomenuti da ako se dodaju porezi na proizvode i oduzmu odgovarajuće subvencije, izračunava se bruto domaći proizvod (BDP).

"Udio onoga što je općenito poznato kao organizirani sportski sektor (sportski klubovi, javni sportski objekti, organizatori sportskih događaja) odražava se u statističkoj definiciji. Udio dodane vrijednosti za statističku definiciju je 0,28%. Stoga je pravi udio sporta u smislu proizvodnje i prihoda otprilike šest puta više nego što je navedeno u službenim statistikama. U apsolutnom iznosu, *u svezi s izravnim učincima* to iznosi 28,16 milijardi eura (za statističku definiciju), 112,8 milijardi eura (za usku definiciju) ili 173,86 milijardi eura (za široku definiciju). Direktni (izravni) učinci sporta, u kombinaciji s njegovim multiplikatorskim (neizravnim i induciranim) učincima, dodaju do 2,98% (294,36 milijardi eura) ukupne bruto dodane vrijednosti u Europskoj uniji." (SpEA, 2015., str. 18).

Tablica 6: Bruto dodana vrijednost sporta u zemljama EU-27, u milijunima eura i udjelima u EU BDV

	Statistička	Uska	Široka
Direktno	28,160	112,179	173,855
Direktno+Indirektno	48,774	186,206	294,359
Direktno	0,28%	1,13%	1,76%
Direktno+Indirektno	0.49%	1.88%	2.98%
Multiplikator	1.73	1.66	1.69

Izvor: : SpEA, 2012., str.78./prilagodba/prijevod,izrada autora

Tablica sažima učinke BDV-a prema rezultatima Studije SpEA 2012. godine na 27 zemalja članica EU.

Ovisno o primijenjenoj definiciji, udio dodane vrijednosti za sport u Europskoj uniji iznosi 1,13% za usku definiciju i 1,76% za široku definiciju sporta .

Najveća dodana vrijednost u sportu pronađena je u sektoru Rekreativne, kulturne i sportske usluge. Na drugom mjestu su usluge obrazovanja, te na trećem usluge hotela i restorana – što je vidljivo iz grafikona 1 koji naglašava prvih deset sektora dodane vrijednosti u EU u širokoj definiciji sporta.

Grafikon 1 : Široka definicija, izravni učinci, 10 glavnih sektora koji doprinose BDV-u na razini EU

Europska Unija	
Rekreacija, kultura i sportske usluge	52718.62
Usluge obrazovanja	22220.54
Usluge hotela i restorana	17427.68
Usluge zdravstvenog i socijalnog rada	8896.62
Usluge trgovine na malo, osim motornih vozila i motocikala; usluge osobne popravke	7556.14
Usluga trgovine na malo i provizije	5613.82
Kopneni prijevoz, prijevoz cjevovodnim uslugama	3959.91
Poštanske i telekomunikacijske usluge	3922.42
Tiskovine i snimljeni mediji	3417.85
Namještaj drugih industrijskih proizvoda n.e.c.	3369.07

Izvor: SpEA, 2012., str. 77. Bruto dodana vrijednost (deset najvećih sektora) u milijunima eura
Prilagodba/prijevod, izrada autora

"Udio sporta u europskoj dodanoj vrijednosti usporediv je s udjelom poljoprivrede, šumarstva i ribolova zajedno i gotovo dva i pol puta veći od rudarstva i kamenoloma i predstavlja više od jedne petine aktivnosti financijskih usluga, uključujući osiguravajuće i mirovinske fondove". (SpEA, 2012, str 78.) Dodana vrijednost se kupuje u obliku intermedijarnih proizvoda - različitih razina ponude.

4.1.1. Kupovna moć

Prosječna dodana statistička definicija bruto vrijednosti pokazuje široku podjelu između visokog dohotka zapadnih država članica i nižih prihoda istočnih država Europe. U apsolutnom iznosu, vrijednost *bruto dodana vrijednost po stanovniku* u istočnim zemljama članicama je 5 Eura do 10 Eura po glavi stanovnika za ovaj dio sportske industrije, dok je u državama s višim prihodima taj iznos oko 50 eura do 100 eura po glavi stanovnika. Naravno, za očekivati je da bogatije zemlje troše više na sport nego siromašnije zemlje. U osnovi: udio bruto dodane vrijednosti sporta niža je u niskim primanjima država članica EU u odnosu na visoki dohodak država. Na presjeku elastičnosti nacionalnog dohotka, elastičnost sportova je 1,14, što znači da, ako se nacionalni dohodak poveća za 1%, bruto dodana vrijednost povezana s sportskim sektorom raste za 1,14%.

4.2. Ekonomski značaj sporta u smislu bruto domaćeg proizvoda (BDP-a)

Bruto domaći proizvod (BDP) je uobičajena mjera za proizvodnju unutar gospodarstva i jedan je od glavnih pokazatelja uspješnosti gospodarstva. Usko je povezana s BDV-om, ali dodaje poreze umanjene za subvencije na proizvode. "Napominjemo da BDV sadrži "ostale poreze na proizvodnju", koji se razlikuju od

“poreza na proizvode” sadržanih u BDP-u. Stoga je BDV isključivo vezan uz proizvodnju, dok BDP također obuhvaća poreze i subvencije na poluproizvode i na konačnu uporabu. Proteže se na cijelu širinu IOT-a, uključujući pozicije kao što su privatna potrošnja i izvoz. Stoga se može tvrditi da je BDV bliži proizvodnji i pojedinim sektorima, dok je BDP daje bolji uvid u ukupnu ekonomiju. Također, BDP je mnogo bolje dokumentiran u medijima jer je to standardna mjera za izvješćivanje o rastu gospodarstva. Međutim, budući da i porezi i subvencije na proizvode izravno ovise o političkim odlukama zemlje, moglo bi se izravno promijeniti BDP jednostavno promjenom tih poreza i subvencija. Bilo bi čak moguće smanjiti BDV u rastući BDP, no u praksi su značajna pitanja takve vrste rijetka.” (SpEA , 2018., str. 55).

U tablici 7 prikazani su top-10 sportskih sektora (od 42) u smislu BDP-a. “CPA” je kategorizacija roba i usluga koje se koriste u sustavu nacionalnih računa (SNA) i prikazana je kao skraćenica za srednji stupac. BDP određene kategorije prikazan je u milijunima eura, kao i udio ukupnog BDP-a EU.

Tablica 7: Doprinos BDP-a u top 10 sportskih sektora

Rang	CPA	Roba i usluge	BDP u mil. eura	Udio ukupnog BDP-a
1.	P	Edukacijske usluge sportskog obrazovanja	51,237	0.39%
2.	R93_1	Sportske usluge	43,075	0.33%
3.	O	Usluge javne uprave i obrane; usluge obveznog socijalnog osiguranja	32,244	0.24%
4.	I	Usluge smještaja i prehrane	23,217	0.18%
5.	G47	Usluge trgovine na malo, osim motornih vozila i motocikala	19,868	0.15%
6.	G46	Usluge trgovine na veliko, osim motornih vozila i motocikala	16,352	0.12%
7.	F	Građevine i građevinski radovi	9,932	0.08%
8.	R90-92	Kreativne, umjetničke, zabavne, knjižnične, arhivske, muzejske i druge kulturne usluge; usluge kockanja i klađenja	9,493	0.07%
9.	Q86	Zdravstvene usluge	8,230	0,06%
10.	H49	Usluge kopnenog prijevoza i prijevozne usluge putem cjevovoda	6,645	0.05%

SpEA,2018. Prilagodba/prijevod, izrada autora

Dakle, *usluge sportskog obrazovanja* doprinose nešto više od 51 milijardi eura ili 0,39% BDP-a EU-a, gotovo jednako kao i cjelokupno šumarstvo i proizvodi od drva, osim namještaja (55 milijardi eura).

„*Sportske usluge*“, drugi po veličini sektor, jedini je najveći sektor u sportu u SNA. Obuhvaća radove na sportskim objektima, sportske klubove, fitness i druge sportske usluge (npr. Sportsku promociju ili sportaše). Stvarajući više od 43 mili-

jarde BDP-a ili 0,33% ukupnog BDP-a EU, očito je da premašuje ukupni sektor usluga tiskanja i snimanja, za koji se izvješćuje o BDP-u od 37,8 milijardi eura.

Usluge javne uprave i obrane povezane s sportom; usluge obveznog socijalnog osiguranja “doprinosе još 32,2 milijarde eura BDP-u, što odgovara 0,24% ukupnog BDP-a. Samo ova tri najveća sektora stvaraju 0,96% ukupnog BDP-a EU-a.

Sportski turizam je barem djelomično odgovoran za *usluge smještaja i prehrane, maloprodaje i veleprodaje*, kao i za usluge kopnenog prijevoza. „*Građevine i građevinski radovi*“ su ulaganja u sportsku infrastrukturu, kao što su stadioni ili bazeni. Veliki sportski događaji mogu povećati važnost ovog sektora, kao što je bio slučaj u Ujedinjenom Kraljevstvu prije Olimpijskih ljetnih igara 2012. Sportska udruga sa sektorom R90-92 uglavnom dolazi iz „kockarskih usluga i usluga klađenja“ iako postoje mnogi muzeji posvećeni sportu i druge kulturne institucije. „*Usluge zdravlja ljudi*“ su dvostruke, uključujući tretman sportskih ozljeda i sporta kao tretmana. (SpEA, 2018).

Prema studiji SpEA 2018., u 2012. godini (baznoj godini izvješća), 28 država članica Europske unije prijavilo je BDP u ukupnom iznosu od 13.198 milijardi eura u svojim ulazno-izlaznim tablicama koje su korištene za izračune. Utvrđeno je da BDP koji se odnosi na sport iznosi 279,7 milijardi eura ili 2,12% ukupnog BDP-a EU. Tako je u sportu stvoreno oko jedan od 47 eura BDP-a. To se nalazi između doprinosa BDP-a “usluge kopnenog prijevoza i transportnih usluga putem cjevovoda” (289,6 milijardi eura) i “računalno programiranje, savjetovanje i srodne usluge; informacijske usluge” (273,5 milijardi eura).

Proizvodnja roba i usluga vezanih za sport nije samo raspodijeljena različito među sektorima, nego i među državama članicama. Vrijednosti su navedene u tablici 8.

Tablica 8 : BDP vezan uz sport u državama članicama EU

Država članica	BDP- u m eura	Udio BDP-a u sportu
AT – Austrija	13,066	4.12%
BE – Belgija	4,494	1.16%
BG – Bugarska	338	0.80%
CY – Cipar	361	1.85%
CZ – Češka	2,055	1.27%
DE – Njemačka	104,707	3.90%
DK – Danska	3,973	1.56%
EE – Estonija	159	0.88%
EL – Grčka	1,784	0.93%
ES – Španjolska	14,984	1.44%
FI – Finska	3,264	1.63%
FR – Francuska	39,923	1.91%
HR – Hrvatska	676	1.54%
HU – Mađarska	1,252	1.26%
IE – Irska	1,804	1.03%
IT – Italija	21,217	1.32%
LT – Litva	283	0.85%

LU – Luksemburg	630	1.43%
LV – Letonija	142	0.64%
MT – Malta	129	1.81%
NL – Nizozemska	7,973	1.24%
PL – Poljska	8,952	2.30%
PT – Portugal	1,879	1.12%
RO – Rumunjska	1,389	1.04%
SE – Švedska	5,949	1.41%
SL – Slovenija	609	1.69%
SK – Slovačka	956	1.31%
UK – Ujedinjeno Kraljevstvo	36,750	2.18%

SpEA, 2018. Prilagodba/prijevod, izrada autora

Na prvi pogled se može vidjeti da se udjeli uvelike razlikuju od 0,6 (Letonija) do 4,12% (Austrija) što je nešto više od faktora 5,1. Takve su varijacije, međutim, normalne. Na primjer, BDP udio ukupne poljoprivrede (sport plus ne-sport) kreće se od 0,34% u Luksemburgu do 4,84% u Rumunjskoj.

4.3. Ekonomski značaj sporta u smislu zapošljavanja

Drugi vrlo važan pokazatelj gospodarske aktivnosti je zaposlenost. Učinci zapošljavanja su izračunati po glavi, jer su u podacima s punim radnim vremenom ekvivalenti nepotpuni. Top-10 sektora sportskog zapošljavanja prikazano je u Tablici 7. Postoji sličnost s tablicom 5 koja prikazuje BDP, ali se mogu uočiti neke varijacije.

Najsnažniji sektori su „obrazovne usluge“ s više od 1,1 milijun zaposlenih. Samo one čine više od 0,5% ukupne zaposlenosti u EU. Drugi najveći sektor su „sportske usluge“ s oko 749.000 zaposlenika. Treće, a time i dva reda više nego u rangiranju BDP-a, su maloprodajne usluge s više od 586.000 zaposlenih osoba. Razlog za tome što je maloprodaja jedan od onih sektora koji generira puno radnih mjesta za određenu vrijednost BDP-a. Ta prva tri sektora osiguravaju zapošljavanje za gotovo 2,45 milijuna osoba ili 1,17% ukupne zaposlenosti u EU. „Usluge smještaja i prehrane“ zadržavaju četvrto mjesto s 585.900 zaposlenih - samo nekoliko stotina manje od trgovine na malo. Javna uprava u sportu zapošljava 503.000 osoba. Preostali sektori, veleprodaja, kreativna umjetnost, kulturne usluge, kockanje i klađenje, građevinarstvo, ljudsko zdravlje i tekstil iskazuju manje od pola milijuna zaposlenika. (SpEA, 2018.)

Tablica 9: Doprinos top 10 sportskih sektora zapošljavanju

Rang	CPA	Roba i usluge	Zaposlenost u glavama	Udio ukupne zaposlenosti
1.	P	Edukacijske usluge (sportskog obrazovanja)	1,110,882	0.53%
2.	R93_1	Sportske usluge	749,291	0.36%
3.	G47	Usluge trgovine na malo, osim motornih vozila i motocikala	586,516	0.28%

4.	I	Usluge smještaja i prehrane	585,892	0.28%
5.	O	Usluge javne uprave i obrane; usluge obveznog socijalnog osiguranja	503,059	0.24%
6.	G46	Usluge trgovine na veliko, osim motornih vozila i motocikala	345,683	0.17%
7.	R90-92	Kreativne, umjetničke, zabavne, knjižnične, arhivske, muzejske i druge kulturne usluge; usluge kockanja i klađenja	240,952	0.12%
8.	F	Građevine i građevinski radovi	179,414	0.09%
9.	Q86	Zdravstvene usluge	143,666	0.07%
10.	C13-15	Tekstil, odjeća, koža i srodni proizvodi	124,104	0.06%

Izvor SpEa, 2018. Prilagodba/prijevod, izrada autora

Po podacima Eurostata u 2012. godini u državama članicama zabilježeno je ukupno 208,55 milijuna zaposlenih. Od toga se 5,67 milijuna može pripisati sportu, što je udio od 2,72%. Drugim riječima, jedan od 37 zaposlenika radi u tvrtki ili ustanovi koja je izravno povezana sa sportom.

Statistička definicija sporta (92.6)² pokazuje veću zaposlenost nego u svim ostalim kategorijama zajedno. Trgovina na malo (maloprodajni servisi), druga po veličini kategorija, zapošljava više osoba nego u svim manjim kategorijama zajedno.

Iz tablice br. 10 koja slijedi, iščitava se da je najveća vrijednost zaposlenosti u državama članicama zabilježena u Njemačkoj s 1,76 milijuna osoba (1.761.369), a slijedi je Velika Britanija sa 1,06 milijuna zaposlenih i Francuska s više od 582.000 osoba. Udio zapošljavanja u sportu od ukupne zaposlenosti kreće se od 1,22% u Rumunjskoj do 5,63% u Austriji. Tako je faktor varijacije oko 4,6, nešto manje nego za BDP.

Tablica 10: Zapošljavanje u sportu u državama članicama EU

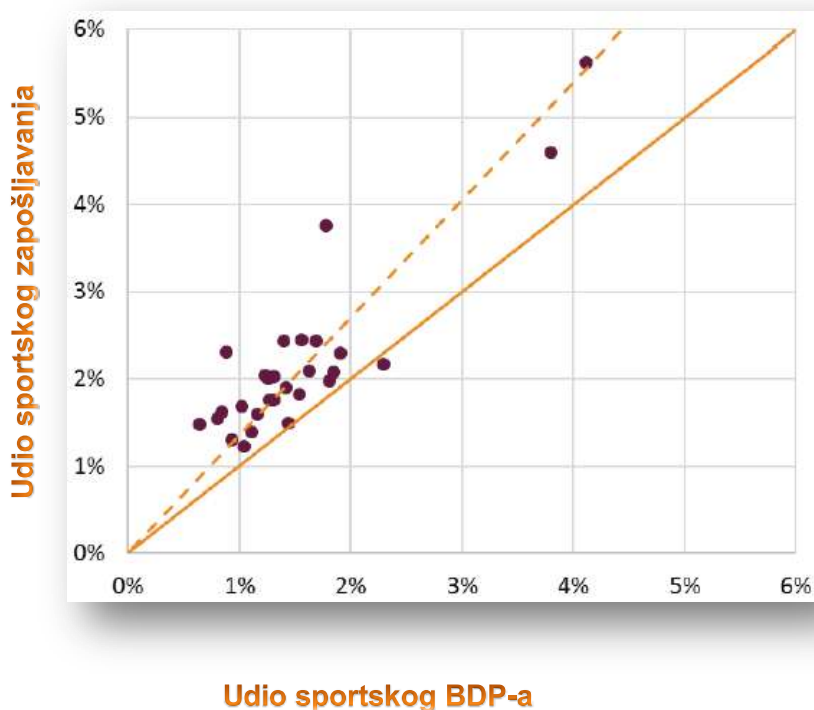
Država članica	Zapošljavanje u glavama	Udio zapošljavanja u sportu
AT – Austrija	226,129	5.63%
BE – Belgija	71,440	1.59%
BG – Bugarska	44,756	1.55%
CY – Cipar	7,813	2.08%
CZ – Češka	84,803	1.76%
DE – Njemačka	1,761,369	4.60%
DK – Danska	64,082	2.45%
EE – Estonija	13,656	2.31%
EL – Grčka	47,486	1.31%
ES – Španjolska	261,839	1.50%
FI – Finska	50,634	2.09%
FR – Francuska	582,709	2.29%
HR – Hrvatska	27,908	1.83%
HU – Mađarska	75,771	2.00%

² Statistička definicija sporta "Sportske aktivnosti", jedini dio sportskog sektora koji ima vlastitu NACE kategoriju: 92,6

IE – Irska	30,008	1.68%
IT – Italija	389,120	1.76%
LT – Litva	20,043	1.62%
LU – Luksemburg	4,336	1.89%
LV – Letonija	12,611	1.48%
MT – Malta	3,306	1.98%
NL – Nizozemska	150,687	2.04%
PL – Poljska	332,939	2.17%
PT – Portugal	59,330	1.39%
RO – Rumunjska	100,279	1.22%
SE – Švedska	109,191	2.43%
SL – Slovenija	21,916	2.43%
SK – Slovačka	47,095	2.03%
UK – Ujedinjeno Kraljevstvo	1,064,939	3.75%

Izvor SpEA,2018. Prilagodba/prijevod, izrada autora

Slika 2: Usporedba udjela zaposlenosti u sportu i BDP-a.

Puna crta pokazuje identitet zaposlenosti i udjela BDP-a, crtkana linija empirijski odnos.

4.4. Učinci umnožavanja vezani za sportske gospodarske aktivnosti

Često korišteni pokazatelji ekonomske važnosti sportskih sektora su *indirektni multiplikatori*. Oni pokazuju koliko je ukupnog outputa potrebno proizvesti kako bi se zadovoljila jedna jedinica izravne potražnje. Primjerice, s multiplikatorom od 2,09, potrebno je generirati ukupno 2,09 milijuna eura proizvodnje u cijelom gospodarstvu, za milijun eura proizvodnje u sektoru A01 „proizvodi poljoprivrede“ koji će se proizvoditi. Što je gospodarstvo više međusobno povezano i što je manje proizvoda koji se uvoze, veći je multiplikator. Slijedom toga, velike ekonomije

imaju koristi jer mogu samostalno proizvesti više robe i usluga. Primjerice, Cipar ima prosječni multiplikator od 1,51, dok je prosjek u Njemačkoj jednak 1,74. U slučaju EU-a, indirektni množitelj je više ravnomjeran, dosežući 1,94.

U tablici 11 prikazani su multiplikatori roba i usluga vezanih uz sport u EU. Najniža vrijednost od 1,36 nalazi se u “obrazovnim uslugama”. To ne čudi jer ovaj sektor uglavnom zahtijeva visoko kvalificirano osoblje, dok je repromaterijal prilično nevažan (22,5% svih troškova). Kao posljedica toga, obrazovanje ne stimulira snažno, kroz opskrbnu mrežu, ostatak gospodarstva, a multiplikator je, dakle, nizak. (To ne znači da je obrazovanje nevažno za gospodarstvo ili društvo. U njemu se samo navodi da putem svojih mreža opskrbe obrazovne usluge nisu snažno povezane s ostatkom gospodarstva).

Najveći multiplikator od 2,55 uočen je u “hrani, piću i duhanskim proizvodima”(CPA: C10-12). Ovaj sektor ima jake veze s poljoprivredom - koja sama po sebi ima visok multiplikator. Prosječni multiplikator roba i usluga vezanih uz sport jednak je 1,95, što je neznatno više od prosječnog 1,93 nesportskog sektora. (SpEa 2018).

Tablica 11:
Sektorski multiplikatori na razini EU-a ili robe i usluge povezane s sportom

CPA	Robe i usluge	Multiplikatori
A01	Proizvodi poljoprivrede, lova i srodnih usluga	2.09
C10-12	Hrana, pića i duhanski proizvodi	2.55
C13-15	Tekstil, odjeća, koža i srodni proizvodi	2.15
C18	Usluge tiskanja i snimanja	2.18
C19	Koks i naftni derivati	1.66
C21	Osnovni farmaceutski proizvodi i farmaceutski pripravci	1.87
C22	Proizvodi od gume i plastike	2.11
C25	Proizvodi od metala, osim strojeva i opreme	2.34
C26	Računala, elektronički i optički proizvodi	2.14
C29	Motorna vozila, prikolice i poluprikolice	2.50
C30	Ostala transportna oprema	2.18
C31_32	Namještaj i ostali proizvodi	2.14
C33	Usluge popravaka i ugradnje strojeva i opreme	2.32
F	Građevine i građevinski radovi	2.16
G45	Trgovina na veliko i na malo i usluge popravaka motornih vozila i motocikala	1.84
G46	Usluge trgovine na veliko, osim motornih vozila i motocikala	1.86
G47	Usluge trgovine na malo, osim motornih vozila i motocikala	1.78
H49	Usluge kopnenog prijevoza i prijevozne usluge putem cjevovoda	1.93
H50	Usluge vodenog prijevoza	1.74
H51	Usluge zračnog prijevoza	1.85
H52	Usluge skladištenja i podrške pri prijevozu	1.98
I	Usluge smještaja i prehrane	1.95
J58	Izdavačke usluge	1.98
J59_60	Usluge produkcije filmskih, video i televizijskih programa, snimanje zvuka i izdavanje glazbe; usluge programiranja i emitiranja	1.97
J62_63	Računalno programiranje, savjetovanje i srodne usluge; Informacijske usluge	1.78
K64	Financijske usluge, osim osiguranja i mirovinskih fondova	1.99
K65	Usluge osiguranja, reosiguranja i mirovinskih fondova, osim obveznog socijalnog osiguranja	2.16
M69_70	Pravne i računovodstvene usluge; usluge sjedišta; konzultantske usluge za upravljanje	1.78
M72	Usluge znanstvenog istraživanja i razvoja	1.84
M74_75	Ostale stručne, znanstvene i tehničke usluge i veterinarske usluge	1.96
N77	Usluge iznajmljivanja i zakupa	2.02
N78	Službe za zapošljavanje	1.99
N79	Putničke agencije, organizatori putovanja i ostale usluge rezervacije i povezane usluge	2.28
N80-82	Usluge sigurnosti i istrage; usluge za zgrade i krajobraz; uredske administrativne,	1.88

	uredske i druge poslovne usluge podrške	
O	Usluge javne uprave i obrane; usluge obveznog socijalnog osiguranja	1.51
P	Obrazovne usluge	1.36
Q86	Zdravstvene usluge	1.53
Q87_88	Usluge stambene zaštite; usluge socijalnog rada bez smještaja	1.59
R90-92	Kreativne, umjetničke, zabavne, knjižnične, arhivske, muzejske i druge kulturne usluge; usluge kockanja i klađenja	1.75
R93_1	Sportske usluge	1.84
R93_2	Sportske usluge i usluge zabave i rekreacije	1.80
S95	Usluge popravka računala i predmeta za osobnu uporabu i kućanstvo	1.47

Izvor: SpEA 2018. Prilagodba/prijevod, izrada autora

Druga najviša je za motorna vozila 2,50) (oznaka CPA: C29), a treća za popravne i instalacijske usluge 2,32 (CPA : C33).

Daljnja analiza multiplikatora otkriva one sektore koji šalju nesrazmjerno visoke poticaje ostatku gospodarstva i stoga se mogu smatrati ključnim sektorima.

Na razini EU-a, **graditeljstvo** je najvažniji sportski sektor jer, u prosjeku, za svaki milijun eura potražnje od drugih tvrtki. 1,24 milijuna eura ekonomskih poticaja raspodijeljeno je u ostatku gospodarstva EU-a. **Slijede hrana i pića** (faktor 1,20), **putničke agencije** (faktor 1,17), **poljoprivreda** (faktor 1,10) i **sportske usluge** (faktor 1,10).

Usporedba rezultata za 2005. i 2012. godinu nije savršeno moguća. Definicija u Vilniusu promijenila se, iako na vrlo blag način; električni bicikli, kao primjer, sada su dio definicije. Statistička kategorizacija roba i usluga, CPA, također je izmijenjena u međuvremenu. Međutim, to utječe na raspodjelu ekonomskih učinaka među sektorima i ostavlja ukupni iznos nepromijenjen. Zanimljivo je napomenuti da su tri od ovih pet ključnih sektora isti kao i 2005. U toj godini prva tri su bila hrana i pića, građevinarstvo i putničke agencije..(SpEA,2018).

5. SEKTORSKI POTENCIJALI RASTA

5.1. Sportski događaji

Vlasti pojedinih država odavno su prepoznale političku i gospodarsku moć velikih sportskih manifestacija te su im pristupale kao svojevrsnom *promotivnom i ekonomskom alatu*, koji im je omogućavao jačanje imidža u svijetu i dodatnu zaradu. Posljednjih desetljeća države i gradovi na organiziranju sportskih događaja čak temelje svoje razvojne i imidž strategije. Razlog takvome ponašanju leži u činjenici što veliki sportski događaji privlače posjetitelje iz cijelog svijeta i golemu globalnu medijsku pozornost, a redovito se ubrajaju i među najgledanije televizijske događaje u svijetu. Iz studija koju je naručila Europska komisija, Opća uprava za obrazovanje i kulturu 2014.-2017(ECOM , 2014-2017) može se jasno sagledati doprinos sporta gospodarskom rastu i zapošljavanju u EU putem definicije u Vilniusu koja je postala *facto standard*. Putem sportskih računa satelita, komuniciranjem istraživača SSAs / IOTs, razmatra se niz važnih pitanja koja doprinose izgradnji nacionalne svijesti o sportu kao izvoru BDP-a i zapošljavanja pri čemu se mora naglasiti **sportski događaj** i **sportski mega događaj** kao važan oblik doprinosa koji doseže velike razmjere na rast nacionalnog i regionalnog gospodarstva (obnova /

izgradnja). Stoga su *ekonomski aspekti sportskih događaja* i prognoza gospodarskog utjecaja sporta zajednička briga kreatora politike (nacionalnih tijela i istraživača) u prikupljanju podataka (primjerice, prihodi najveći u povijesti od olimpijskih igara u Londonu, 2012. Olimpijske igre jedna su od najučinkovitijih marketinških platformi u svijetu, a s obzirom na potencijalni doseg od nekoliko milijardi gledatelja, nije ni čudo da su mamac za sponzore i proizvođače programa. Samo prava prijenosa i top-sponzorstva u posljednjem su olimpijskom ciklusu (Vancouver i London) već osigurala više od pet milijardi dolara, a prihodi od ostalih sponzora, karata te licencija da ne spominjemo.

Prava na prijenose i sponzorstva Olimpijskih igara sklapaju se na cikluse od četiri godine. Od 2009. do 2012. prihodi od prava na prijenos igara iznose gotovo četiri milijarde dolara a prihodi iz tzv. top-programa sponzora iznose 957 milijuna dolara.

Grafikon 2 : prihodi od TOP sponzora i od prava prijenosa

Prihodi od TOP sponzora u milijunima dolara	Prihodi od prava prijenosa u milijunima dolara
1993.-1996. 279	1993.-1996. 1251
1997.-2000. 579	1997.-2000. 1845
2001.-2004. 663	2001.-2004. 2232
2005.-2008. 866	2005.-2008. 2670
2009.-2012. 957	2009.-2012. 3914

Izvor: IOC Poslovni dnevnik /marketing&mediji 25.7.2012.(prilagodba-izrada autora rada)

Vidljivo iz grafikona 3 za olimpijski ciklus od 2009. do 2012. prihodi od prava na prijenos igara iznose gotovo četiri milijarde dolara - što je povećanje od gotovo 50%.

U top-programu našle su se najveće svjetske kompanije koje se jedine imaju pravo koristiti olimpijskim obilježjima u komercijalne svrhe, a u njemu sudjeluje jedna od najvećih korporacija. U četverogodišnjem ciklusu od 2009. do 2012. Olimpijadu sponzoriraju Visa, Samsung, P&G, Coca-Cola, Acer, Atos, Dow, GE, McDonalds, Omega te Panasonic. Za primjer se navode prijenosi u brojkama: 5600 sati prijenosa u 200 regija, 4,8 milijardi potencijalnih gledatelja, 13.000 TV profesionalaca, 230 sati 3D programa (Žujo M., 2012.)

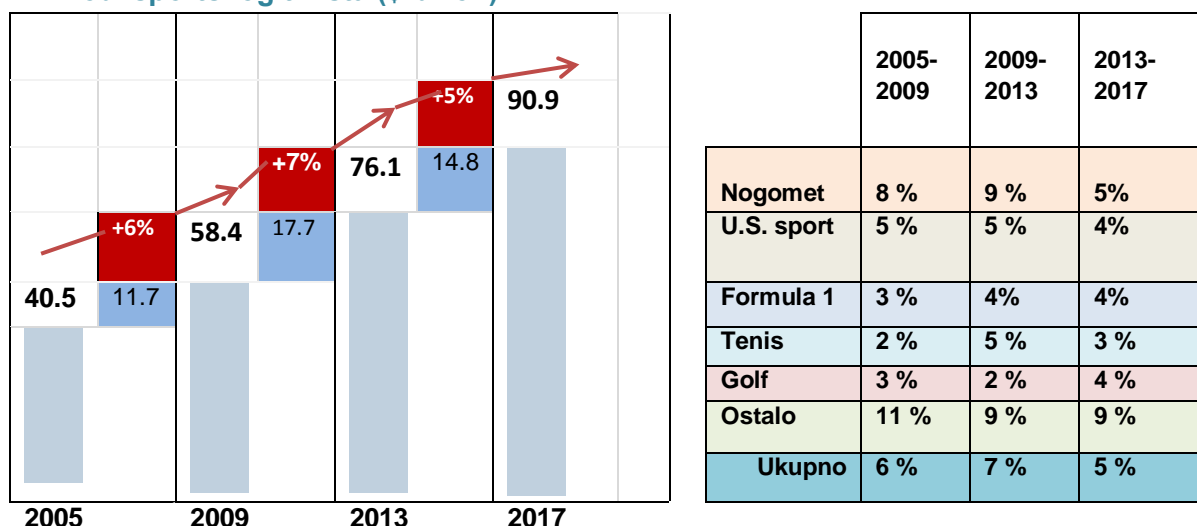
Organiziranje velikih sportskih događajima izravno donosi ekonomske odnosno financijske učinke na zemlju domaćina, koji se očituju ne samo tijekom i nakon, nego i uoči njihova održavanja. Ispitivanja su utvrdila da su stope rasta BDP-a u zemljama koje su razdoblju od 1952. do 2000. godine organizirale olimpijske igre bile više za 1,5% . Bilo da se gleda godišnjim brojkama ili četverogodišnjim ciklu-

sima, sportsko tržište cvjeta. Za menadžere događaja značajno je da poznaju potencijal tržišta, kao i potencijal prodaje događaja. Ishodi i utjecaji sportskih događaja vođeni su sa ciljem ekonomskih benefita.

Cikličnost sportskih događaja stvara masovni globalni interes.

Slika 3 : Rast sportskog tržišta četverogodišnjim kontinuitetom

Prihodi sportskog tržišta (\$ bilion)

Izvor: A.T. Kearney analysis: <https://www.atkearney.com/communications-media-technology/article/?a/winning-in-the-business-of-sports/> / prilagodba, porijekod, izrada autora

Svake četiri godine su ljetne i zimske olimpijske igre, Svjetsko prvenstvo, UEFA Europsko prvenstvo, Lige prvaka su u proljeće, Wimbledon tenis ljeti.

Uzimajući u obzir prihode od sportske opreme i licenciranih proizvoda, zdravlje i fitness klubova i drugih aktivnosti ne-događaja, kao i događaje, sportsko tržište generira 600 milijardi \$ na 700 milijardi \$, ili otprilike **1 posto svjetskog BDP-a**. Tržište za sportske opreme licenciranih proizvoda, što uključuje sportsku odjeću, opremu i obuču, vrijedi 310 milijardi \$; tržište sportskih klubova, uključujući i fitness klubove, yoga klase, osobni trening i slično, vrijedi 105 milijardi \$. Ostali sportski prihodi, koji uključuju izgradnju infrastrukture, hrane i pića, te *sivih područja kao što su kladionice*, vrijedi između 100 milijardi \$ i 200 milijardi \$. Sjeverna Amerika dominira u ukupnoj sportskoj potrošnji, što čini 266 milijarde \$, *u odnosu na 204 milijarde \$ za Europu* i 180.000.000.000 \$ svugdje drugdje. Sportsko tržište će nastaviti rasti. Prognozan je rast od 90,9 milijarde \$ do 2017., što je porast od 15 milijardi \$ između 2013. i 2017. godine. (Market-Tržište, 2008).

EU "Misija za rast" usmjerena na sportsku industriju trebala bi biti organizirana u svakom većem sportskom događaju.

5.2. Sportski klubovi

Sportski klubovi značajni su u pristupu doprinosa jer su osnova (grassroots) od posebnog interesa za brojna pitanja poput impulsa na specifične sektore ili aspekte utjecaja na način promjene vezane uz zdravlje. Preporučuje se posvetiti više pozornosti osnovnoj razini sporta, razvijati pokazatelje i mjeriti njezine utjecaje na gospodarstvo. Dobrovoljni rad (**volontiranje**) u sportu vjerojatno će značajno doprinijeti europskim gospodarstvima pa se preporučuje razviti standardiziranu metodu za mjerenje neplaćenog rada u sportu- kao doprinos sporta na gospodarstvo.

Pitanja vezana uz zdravlje su od posebne gospodarske važnosti. Potrebno je preko pojedinačnih sportskih disciplina razvijati fizičku aktivnost. Fizička aktivnost i tje- lovježba mogu dovesti do povećane tjelesne kondicije, time i produktivnosti rada, ali i smanjenju zdravstvenih problema. Po preporuci Vijeća (HEPA)³ buduća perspektiva mogla bi biti SSA / IOT-S studija o tome *kako pojedinačni (trend) sport utječe na zdravstveni sustav kao i na produktivnost* (barem do \ t smanjivanje odsutnosti zbog bolesti ili postavljanjem slobodnih neiskorištenih potencijala radnika koji nisu u potpunosti uključeni u društvo prije nego što su se bavili sportom). Izračun elastičnosti zahtijeva duge panel podatke i vrlo je ambiciozan zadatak, čak i za jednu zemlju i jedan sport. (iako je moguće, kao što dokazuju neki znanstveni radovi). Ako u budućnosti ove vrijednosti postaju poznate, SSAs / IOTs-S bi bili savršeni alati za takvu analizu. Pokazalo se da tjelesna aktivnost u djetinjstvu značajna odrednica razinama aktivnosti i zdravstvenim ishodima u kasnijem životu. U svjetlu toga, podupiranje djece i mladih da uspostave aktivnu rutinu, navike i način zdravog života putem sporta je presudno. To je ono što može pomoći u obuzdavanju rastućih ekonomskih troškova neaktivnosti –kroz zabrinutost za javno zdravstvo. Preporučuje se razmotriti mogućnost budućeg projekta o utjecaju pojedinih sportskih disciplina i tjelesnog vježbanja na zdravlje- sustav koji provodi skupina nasljednica sadašnje Expert Group "Economic Dimension" (XG ECO).⁴

Sport, kao društveni i ekonomski fenomen pomaže u postizanju strateških ciljeva EU: prenosi koncepte mira, tolerancije, zdravlja, uzajamnog razumijevanja i obrazovanja u skladu sa sportskim idealom.⁵

5.3. Ostalo

Priprema praktičnih smjernica o tome kako poticati transparentno i dugoročno ulaganje u sport, uključujući i sredstva EU-a, temeljena je, između ostalog, na preporukama iz 2012. godine o održivom financiranju sporta, uključujući državne potpore, učinkovitost ulaganja u sportsku infrastrukturu (sportske objekte u cijeloj EU) gledajući na konkurentnost u sportskoj industriji u Europi.

³WHO: HEPA Europe (European network for the promotion of health-enhancing physical activity). Dostupno na: <http://www.euro.who.int/en/health-topics/disease-prevention/physical-activity/activities/hepa-europe>

⁴<http://ec.europa.eu/transparency/regexpert/index.cfm?do=groupDetail.groupDetailDoc&id=20795&no=>

⁵ Erasmus +https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/node_en

- Znatno se osjeti i utjecaj plaćanja na masovne sportove iz *nacionalnih lutrija* (lutrija EU). Mnoge nacionalne lutrije u Europskoj uniji tradicionalno pružaju *znatna sredstva za sport putem posebnih, namjenskih isplata licenci*. Od već postojećih studija o utjecaju tih plaćanja na sport općenito o europskom gospodarstvu, preporučuje se pokrenuti sličnu studiju o utjecaju lokalnih fondova na europsko gospodarstvo koja uključuje *učinke regulatornih promjena ili različitih poreznih modela profesionalnih sportova*. Istraživanje svih tih resursa može pružiti vrijedne uvide (npr. znajući kako se količina novca distribuira ne samo među različitim profesionalnim sportovima, nego i preko različitih razina / liga tih sportova itd...)

Iz analize pojedinih sektora koji su važni u povećanju veličine sportske industrije, ističu se tri sektora : **turizam, fitness i mediji i obrazovanje**.

- **Sport vezan za turizam**

Iako postoje neke sličnosti, razlike među zemljama su upečatljive. Za neke europske zemlje međunarodni sportski turizam je glavni izvor prihoda. Značajan doprinos udjelu sportske industrije ostvaruje sektor hotela i restorana. To osobito vrijedi za Austriju, Njemačku, Italiju i Švedsku, koje su važne destinacije za sportski aktivna zbivanja i odmor. Primjerice, Austrija je zbog svoga zemljopisnog položaja orijentirana na izvoz zimskog sportskog turizma, pa je njezina turistička industrija (s gotovo polovicom ukupnog prometa) ovisna o sportskom turizmu. Njemačka i Švedska pokazuju prednost ponude, opskrbe i elastičnost prihoda za sportsku potrošnju je iznad 1. Njihova ekonomska sportska baza ojačava rastom europskih gospodarstava. Uz tržište turizma, cvjetaju i tržišta sportske prehrane kao značajan potencijal koji pokazuje visoke stope rasta. Osiguravajuća društva mogu tražiti novi potencijal rasta u osiguravanju sportskih rizika (tržište sportskih osiguranja npr.: zimskih sportova, rizičnih sportova, infrastrukture za sport, sportskih događanja...). Obećavajući izvori rasta u većini zemalja su sektori ekonomskog i pravnog savjetovanja za sport te prateće usluge agencija, prijevoza, itd. Svaki novi posao u lancu opskrbe sportom generira 0,65 novih radnih mjesta u srodnim industrijama izvan lanca opskrbe. Sektori s najvišim multiplikatorima nalaze se u građevinskom sektoru i u sektorima vezanim uz turizam. (EC,2014).

- **Sport vezan za medije**

Bitan element sporta u gospodarstvu je maloprodajno tržište sportskih članaka. Njemački podaci čine se nevjerojatni: objavljeni rezultati sportske potrošnje (Istraživanje PREUSS i Alfs, 2012.) navode vrijednost **19 milijardi eura godišnje**, a za 2005. godinu. 16,6 milijardi eura ili 205 eura po osobi godišnje.

- **Fitness i mediji**

U nekim zemljama sjeverozapadne Europe veliki dio od ukupne potražnje za sportskim aktivnostima zadovoljavaju komercijalni sportski dobavljači kao što su fitness klubovi. To je slučaj u Švedskoj i Nizozemskoj gdje je više od polovice potrošnje kućanstava vezano uz sport. Potrošači se usredotočuju na plaćanje usluga za bavljenje sportom, posjetom sportskim događajima, klađenjem i interesom za sport na radiju i TV-u. Drugi slučaj potražnje vezan je uz snagu profesionalnog nogometa i uloge medija u Velikoj Britaniji, gdje je plaća TV prijenosa za nogometne utakmice izrasla u značajnu gospodarsku aktivnost. Neke od glavnih usluga su aktivnosti vezane za klađenje na sport događanja, radio i TV-emitiranje sportskih događaja te trgovina i graditeljstvo. Sportsko gospodarstvo u Njemačkoj je uslužno orijentirano. Usluge sporta i rekreacije jake su i Poljskoj. (SpEA, 2012.). Omogućavanje potražnje za sportskim i rekreativnim aktivnostima i srodnim dobrima te maksimiziranje učinaka prelijevanja sporta na rast i zapošljavanje, poželjno je za svaku nacionalnu ekonomiju.

- **Sport vezan za obrazovanje**

Sport kao dio obrazovnog sustava uobičajeno traje od prve godine škole i dalje prema sveučilišnim studijima . Tako će većina država nekim osobama ponuditi oko 20 godina obrazovanja vezanog uz sport. Stoga ne čudi da je sport važan kao ekonomska djelatnost .

U gotovo svim zemljama sportsko obrazovanje važan je dio ukupnog sportskog gospodarstva. Međutim, postoji nekoliko iznimnih zemlje. To su Danska, Estonija i Latvija koji imaju izrazito visok udio sportskog odgoja u vezanoj bruto dodanoj vrijednosti sporta. Te države članice pridaju veliku vrijednost sportu u obrazovnom kontekstu. Učinci zapošljavanja za EU u cjelini, doprinosom sportski vezane zaposlenosti u ukupnoj zaposlenosti iznosi 2.12%. U apsolutnom iznosu to je jednako 4,46 m zaposlenika ili (1,76%), što ukazuje da je sport intenzivan rad. Najveći broj sportski povezanih radnih mjesta može se naći u Njemačkoj, koja ima 1,15 m sportski srodnih poslova ili gotovo 27% svih radnih mjesta povezanih sa sportom u EU. Drugoplasirani je Velika Britanija, s više od 610.000, slijede Francuska s više od 410.000 radnih mjesta u sportu.

- **Povezanost sporta i zdravstvenog sektora**

Bruto vrijednost je podijeljena u četiri podsektora: 1. *Zdravstvena skrb* : aktivnosti uzrokovane ozljedama tijekom sportskih aktivnosti , 2. *Zdravstvena skrb*: aktivnosti kao medicinske skrbi za *profesionalne sportaše*, 3. ambulatnu njegu zbog *ozljeda tijekom i nakon sportske aktivnosti* i 4.ambulantne aktivnosti kao medicinske skrbi za *profesionalne sportaše*. Primjerice, na temelju njemačkih zdravstvenih podataka prosječni troškovi za liječenje sportskih ozljeda u bolnicama se procjenjuje na

75% ukupnih prosječnih troškova za liječenje svih drugih uzroka povreda (izvor: www.gbe-bund.de).

- **Prava upravljanja sportskih organizatora na području. \ t kockanje**

"Korisnici financijskog povratka su nacionalni sportski savezi (59%), privatni sportski organizatori kao što su UEFA (36%) i nacionalne profesionalne lige (5%). U razdoblju lipanj 2010 (tj. učinkovito otvaranje online tržišta sportskih kladionica) do lipnja 2012. mrežni kladioničari platili su ukupno 2,4 milijuna eura vlasnicima prava na pristanak oklada. Sposobni su samo najkomercijalniji sportovi generiraju-ći značajan financijski povrat: 80% od ukupnog iznosa isplaćeno je nogometu, tenisu i ragbiju."(ASSER institute, 2012.,str142.)

6. UČINCI SPORTA U HRVATSKOJ

Na primjeru Hrvatske, jedne od 28 članica EU, prikazat će se (prema rezultatima Studije SpEA, 2018.) **izravni učinak sporta na ekonomski rast zemlje**, odnosno *povezanost organiziranih sportskih djelatnosti* s drugim sektorima ekonomije kao što su : obrazovanje, usluge, javne službe, stopa zaposlenosti itd. Izravni učinci sporta mogu se sagledati kao promjene u strukturi gospodarstva zemalja koje nastaju *kao posljedica sportskih kretanja i potrošnje*. Ekonomski učinci u međuovisnosti su s ostalim, društvenim, kulturološkim, ekološkim i drugim učincima koji se postižu razvojem sporta.

U Hrvatskoj sportskoj industriji, 29% BDP-a povezanog s sportom proizvode obrazovne usluge, a 26% sportske usluge. Sportski turizam također ima ključnu ulogu jer usluge smještaja i prehrane vezane uz sport čine 13% BDP-a u sportu. Još 4% BDP-a povezanog s sportom ostvaruje se kroz maloprodaju sportske robe. Sektor javne uprave i obrane također čini 4% BDP-a u hrvatskoj sportskoj industriji. Ukupno gledajući, dio hrvatskog BDP-a povezan s sportom procjenjuje se na 676,1 milijuna eura, čime se stvara 27.900 radnih mjesta. Najveći udio zaposlenosti nalazi se u obrazovnim uslugama s 10.626 osoba (38%). Slijede sportske usluge i usluge smještaja i prehrane na 12%. Daljnjih 8% zaposlenja u sportskoj industriji pojavljuje se u maloprodaji sportske robe, nakon čega slijedi 5% u proizvodnji sportske opreme. Sveukupno gledano, prva tri sektora koja doprinose hrvatskoj sportskoj industriji (u smislu i BDP-a i zaposlenosti) - naime, obrazovne usluge, sportske usluge i usluge smještaja i prehrane - čine 1,05% ukupnog BDP-a. Sportska industrija u cjelini čini značajan udio od 1,54% hrvatskog BDP-a. Što se tiče zaposlenosti, 1,83% od ukupno 1.524.700 zaposlenih u Hrvatskoj radi u sportskoj industriji. Prva tri sektora ostvaruju 1,16%.(SpEA,2018). Podaci su vidljivi iz slike koja slijedi.

Tablica 12 : Nacionalna baza podataka za Hrvatsku

Nacionalni tehnički list Hrvatska					
EONOMSKI UTJECAJ SPORTA (prema definiciji u Vilniusu)					
BRUTO DOMAĆI PROIZVOD					
	Izravni učinci	% ukupnog broja			
Osnovna definicija	0.18 bn €	0.40%			
Uska definicija	0.49 bn €	1.12%			
Široka definicija	0.68 bn €	1.54%			
ZAPOSLENOST					
	Izravni učinci	% ukupnog broja			
Osnovna definicija	a	a			
Uska definicija	21,386	1.40%			
Široka definicija	27,908	1.83%			
DETALJNE INFORMACIJE O RAZINI SEKTORA					
CPA	OPIS	Sport		Sektor specif. multiplikatora	
		BDP u m €	Zaposlenost	Domaći	EU-razina
A01	Proizvodi poljoprivrede, lova i srodnih usluga	0.54	50	1.60	1.74
C10-12	Hrana, pića i duhanski proizvodi	0.39	14	1.77	1.92
C13-15	Tekstil, odjeća, koža i srodni proizvodi	13.53	1,114	1.51	1.89
C18	Usluge tiskanja i snimanja	0.39	10	1.63	1.91
C19	Koks i naftni derivati	6.89	40	1.43	1.52
C21	Osnovni farmaceutski proizvodi i farmaceut. pripravci	2.81	46	1.52	1.83
C22	Proizvodi od gume i plastike	0.70	53	1.61	2.01
C25	Proizvodi od metala, osim strojeva i opreme	2.59	204	1.59	2.03
C26	Računala, elektronički i optički proizvodi	0.45	16	1.58	2.02
C29	Motorna vozila, prikolice i poluprikolice	1.27	61	1.61	2.33
C30	Ostala transportna oprema	15.29	1,010	1.85	2.41
C31_32	Namještaj i ostali proizvodi	15.00	1,312	1.56	2.08
C33	Usluge popravaka i ugradnje strojeva i opreme	0.48	5	1.62	1.81
F	Građevine i građevinski radovi	9.76	335	1.68	2.00
G45	Trgovina na veliko i na malo i usluge popravaka motornih vozila i motocikala	1.83	55	1.53	1.80
G46	Usluge trgovine na veliko, osim motornih vozila i motocikala	11.50	209	1.60	1.82
G47	Usluge trgovine na malo, osim motornih vozila i motocikala	27.29	2,106	1.55	1.71
H49	Usluge kopnenog prijevoza i prijevozne usluge putem cjevovoda	15.77	592	1.66	1.95
H50	Usluge vodenog prijevoza	6.90	278	1.60	1.84
H51	Usluge zračnog prijevoza	4.29	3	1.82	2.12
H52	Usluge skladištenja i podrške pri prijevozu	1.08	36	1.55	1.66
I	Usluge smještaja i prehrane	89.68	3,340	1.50	1.76
J58	Izdavačke usluge	13.14	890	1.69	2.06
J59_60	Usluge produkcije filmskih, video i televizijskih programa, snimanje zvuka i izdavanje glazbe; usluge programiranja i emitiranja	6.86	212	1.73	1.98
J62_63	Računalno programiranje, savjetovanje i srodne usluge; Informacijske usluge	0.64	12	1.48	1.55
K64	Financijske usluge, osim osiguranja i mirovinskih fondova	1.66	25	1.29	1.34
K65	Usluge osiguranja, reosiguranja i mirovinskih fondova, osim obveznog socijalnog osiguranja	1.02	32	1.66	1.81
M69_70	Pravne i računovodstvene usluge; usluge sjedišta; konzultantske usluge za upravljanje	1.45	52	1.36	1.43
M72	Usluge znanstvenog istraživanja i razvoja	0.56	14	1.52	1.63
M74_75	Ostale stručne, znanstvene i tehničke usluge i veterinarske usluge	1.75	59	1.55	1.69
N77	Usluge iznajmljivanja i zakupa	1.55	12	1.60	1.75
N78	Službe za zapošljavanje	0.66	13	1.39	1.45
N79	Putničke agencije, organizatori putovanja i ostale usluge rezervacije i povezane usluge	2.69	15	1.94	2.19
N80-82	Usluge sigurnosti i istrage; usluge za zgrade i krajobraz; uredske administrativne, uredske i druge poslovne usluge podrške	0.59	23	1.44	1.51
O	Usluge javne uprave i obrane; usluge obveznog socijalnog osiguranja	23.74	655	1.42	1.56
P	Obrazovne usluge	194.39	10,626	1.28	1.38
Q86	Zdravstvene usluge	1.52	66	1.40	1.59
Q87_88	Usluge stambene zaštite; usluge socijalnog rada bez smještaja	0.76	56	1.41	1.48
R90-92	Kreativne, umjetničke, zabavne, knjižnične, arhivske, muzejske i druge kulturne usluge; usluge kockanja i klađenja	1.29	58	1.44	1.51
R93_1	Sportske usluge	175.48	a	1.63	1.85
R93_2	Sportske usluge i usluge zabave i rekreacije	17.28	a	1.63	1.82
S95	Usluge popravka računala i predmeta za osobnu uporabu i kućanstvo	0.65	48	1.49	1.59

Izvor: SpEA 2018. Study on the Economic Impact of Sport through Sport Satellite Accounts, str. 91.
Prilagodba/ prijevod, izrada autora

ZAKLJUČAK

Razmatrajući aspekte tržišta sporta i važnosti u nacionalnim ekonomijama temeljem usporedbe navedenih dviju studija o doprinosu sporta ekonomskom rastu i zapošljavanju u EU, zaključak da je sport u cjelini postao *važniji* u ekonomskom smislu nije moguć budući da se praktički sve povećanje može pripisati četirima državama članicama EU-a (*Njemačkoj, Poljskoj, Švedskoj i Francuskoj*). Za sve ostale države članice pronađene su vrijednosti bliske onima iz 2005. godine. Dostupnost podataka koja se poboljšava za neke države članice, omogućuje identifikaciju dodatne gospodarske aktivnosti povezane s sportom - poželjan razvoj, ali i sustavno povećanje vrijednosti tijekom vremena (SpEA, 2018).

Najvažnije činjenice i implikacije politike koje treba izvući iz rezultata ovih istraživanja, su :

- **Sport je gospodarski sektor od temeljne važnosti u EU:** predstavlja „udio u nacionalnim gospodarstvima koji je usporediv s udjelom poljoprivrede, šumarstva i ribarstva zajedno. Štoviše, očekuje se da će njegov udio u budućnosti rasti” (EO,2018.)
- **Sport predstavlja radno intenzivnu industriju koja dovodi do dodatnog zapošljavanja,** s udjelom tako može pridonijeti ispunjavanju ciljeva Europa 2020. (pametna, održiva, uključiva razvoj)
- **Sport ima specijalizirane prednosti rasta:** "sportski proizvodi" i usluge mogu se naći u mnogim drugim sektorima, primjerice u turizmu, osiguranju, pravnom savjetovanju, i još mnogo toga. To znači da sport može pomoći u određenim sektorima razvoja, ovisno o karakteristikama sportske ponude i potražnje u određenoj zemlji. Primjeri takvih specijaliziranih uzoraka mogu se promatrati u Velikoj Britaniji (profesionalni sport i kladionica), u Austriji (turizam) te u sjevernoj Europi (obrazovanje). Daljnje studije i identifikacija tih obrazaca može pomoći kako bi se poboljšali doprinosi sektora u strategiji Europa 2020.
- **Sport ima ekonomska obilježja luksuznog dobra,** s dohodovnom elastičnošću iznad 1. To znači da će proizvodnja i usluge u sportu rasti brže u zemljama nižim primanjima nego u zemljama s višim primanjima. To tako pridonosi gospodarskoj ravnoteži članica država EU i može pomoći u smanjenju ekonomske nejednakosti.
- **Sport ima jasnu obrazovnu socijalnu i zdravstvenu ulogu.** Te prednosti proizlaze ne samo iz koristi od bavljenja sportom za svoje zdravlje, već i stoga toga što, kroz sudjelovanje u sportskim klubovima, ljudi često sudjeluju u *volonterskim* aktivnostima koje su pozitivne za njihovu zajednicu. U zemljama kao što su Finska i Švedska, 18% građana su sportski volonteri. To je slučaj i sa Francuskom. Stoga je cilj EU razviti *plan za sport koji determinira ekonomski rast* u područjima gdje dodana vrijednost može biti jasno pokazana, a to su *područja obrazovanja, osposobljavanja i zapošljavanja*.

- **Sport ima doprinos nacionalnom identitetu.** Postoje mnogi primjeri relativno jedinstvenih nacionalnih sportova (tradicionalni sportovi) koji doprinose nacionalnom identitetu. Istraživanje tih resursa može pružiti vrijedne uvide (npr. znajući kako se distribuira količina novca ne samo među različitim sportovima, nego i preko različitih razina / lige sportova i td).

Općeniti zaključak :

Sport je kao kontinuum motoričke i tjelesne aktivnosti vezan za širok raspon politika, proizvoda i usluga koji se tiču različitih vrijednosnih lanaca i utjecaja na njih. Ukupno gledajući, sportski sektor čini 2% globalnog BDP-a EU-a, dok ukupna zaposlenost koju stvaraju sportske aktivnosti iznosi 7,3 milijuna, što odgovara 3,5% ukupnog zapošljavanja u EU-u.

Unatoč tim impresivnim brojkama, ekonomski učinak sportskih industrija često je podcijenjen. Sport je poluga za inovacije, industrijsku konkurentnost i zapošljavanje. Sportska industrija je čvrsto povezana s drugim područjima proizvodnje: inkluzivni ili sportski turizam, tehnologija, zdravlje, okoliš, promet, integracija, građevinarstvo i infrastruktura područja su u kojima sport izravno ili neizravno doprinosi stvaranju dodane vrijednosti.

Stoga se donosi zaključak da sport nije marginalna djelatnost, nego prioritarno područje u pogledu ulaganja EU-a s obzirom na to da uz natjecateljske sportske aktivnosti definicija sporta danas u potpunosti uključuje motoričke i tjelesne aktivnosti, koje ne samo da potiču porast sportske aktivnosti nego promiču i zdravlje i usvajanje zdravih životnih navika. Uloga sporta u gospodarstvu i suvremenom društvu donosi znatne prednosti za lokalne i regionalne vlasti u pogledu: sektora na koje sport utječe, što stvara značajan učinak poluge; konkurentnosti, privlačnosti i kvalitete života tamo gdje su aktivnosti i događanja bitna i učestala; zapošljivosti, s obzirom na činjenicu da su europske općine vrlo često vlasnici sportskih struktura; integracije kao snažnog sredstva prenošenja zajedničkih vrijednosti EU-a koje su, u većini slučajeva, jasnije izražene na lokalnoj razini .

S obzirom na to da sport sve više služi kao sredstvo postizanja socijalnih i ekonomskih ciljeva, od sektora sporta iziskuje se sve veća učinkovitost i djelotvornost, ne samo u pogledu postizanja postavljenih ciljeva nego i u pogledu sporta kao strateškog cilja samog po sebi. (EC, 2014).

SAŽETAK

Neke od najznačajnijih varijabli (promjenljivih veličina) koje imaju utjecaja na ocjenu uloge tržišta sporta i njihove važnosti u nacionalnim ekonomijama tiču se ne samo ekonomije već i institucija i politike, pa se i odgovornost države za gospodarski razvitak i trajnu održivost, konceptualno počinje smatrati obvezom i odgovornošću svake nacionalne ekonomije.

Ekonomski aspekti tržišta sporta i njihove važnosti u nacionalnim ekonomijama donose odgovore na pitanje vlastite konkurentnosti na nacionalnom i globalnom tržištu sporta. Sport ima značajan i sve veći utjecaj na europsko gospodarstvo i nacionalnu ekonomiju.

Ovaj rad daje pregled uloge i značaja sporta za zemlje članice EU i sažima ključne pokazatelje njegove važnosti u razvoju nacionalne ekonomije. Na temelju ekonomskih aspekata tržišta sporta, analizom dviju studija SpEA "o doprinosu sporta ekonomskom rastu i zapošljavanju u EU", nastoje se donijeti određeni zaključci i približiti kako se mjeri sportski ekonomski doprinos gospodarstvu.

Pouzdana podaci i dokazi o doprinosu sporta u EU potrebni su kako bi se pomoglo u oblikovanju politika i podizanju profita u ovom sektoru. Komunikacija o stvaranju politika utemeljenih na dokazima u području sporta i Bijela knjiga o kretanju prema sportskim politikama utemeljeni su na dokazima Eurostat-a i zajedničkoj metodologiji za mjerenje ekonomskog utjecaja sporta na nacionalne ekonomije, putem sportskih satelitskih računa (SSA).

S ekonomskog aspekta, industrija sporta, kroz zakonitosti procesa proizvodnje, razmjene, raspodjele i potrošnje u strukturalnom i funkcionalnom smislu, predstavlja područje plasmana kapitala, njegove relativno brze reprodukcije i oplodnje, prostor biznisa i visokih zarada te se industrija sporta direktno manifestira na rast i razvoj ekonomije nacionalnih gospodarstava.

Ključne riječi: sport, ekonomija, nacionalni računi, tržište sporta, gospodarski rast, ekonomska definicija sporta, nacionalna ekonomija, EU.

SUMMARY

Some of the most important variables (variable sizes) concerning the evaluation of the sport market role and their importance in national economies refer not only to economy but also to institutions and politics, and therefore the responsibility of states for economic development and long-term sustainability is conceptually becoming the responsibility of each national economy. Economic aspects of sport market and their relevance in national economies answer the questions of their own competitiveness on both national and global sport market. Sport has a significant and evergrowing influence on both European and national economies. This thesis gives an overview of the role and importance of sport for the member states of the EU and summarizes the key indicators of its importance in the development of national economies. Based on the economic aspects of sport market and the analysis of two SpEA studies „on the contribution of sport to economic growth and employment in the EU“, this thesis attempts to draw conclusions and explain how to measure the contribution of sport to economy. Reliable data and evidence on the contribution of sports in the EU are needed to help shape the policy and raise profits in this sector. Communication on moving towards evidence-based sport policies and the White Paper on Sport are based on evidence from Eurostat and a common methodology for measuring the economic impact of sport on national economies, via sports satellite accounts (SSA). From an economic point of view, the sports industry, following the rules of the process of production, exchange, distribution and consumption in a structural and functional sense, represents the area of capital placement, its relatively rapid reproduction and expansion, business space and high earnings so it directly manifests itself in the growth and development of national economies.

Key words: sport, economy, national accounts, sport market, economic growth, economic definition of sport, national economy, EU

Literatura:

1. Aggarwal, Arpit (2014.) Importance of Sports for Economy. [Online] Dostupno na: <https://www.linkedin.com/pulse/20141125180125-161464176-importance-of-sports-for-economy/> (pristupljeno 18.3.2019.)
2. Article, ATKearney(2014.) Winningin the Business of Sports. [Online] Dostupno na: (<https://www.atkearney.com/documents/10192/5258876/Winning+in+the+Business+of+Sports.pdf>)/(pristupljeno 7.04.2019.)
3. Barnier,M (2011.)Sport can contribute to the goals of the europe 2020 strategy. [Online] Dostupno na: <https://www.thenewfederalist.eu/Michel-Barnier-Sport-can-contribute-to-the-goals-of-the-Europe-2020> (pristupljeno 15.3.2019.)
4. COM(2007/0391 final).Bijela knjiga o sportu (White Paper - White Paper on Sport) [Online] Dostupno na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/HTML/?uri=LEGISSUM:I35010&from=HR>(pristupljeno 5.3.2019.)
5. EC (2014.) Study on Sports Organisers' Rights in the EU, FinalReport. ASSER institute. [Online] Dostupno na http://ec.europa.eu/assets/eac/sport/news/2014/docs/study-sor2014-final-report-gc-compatible_en.pdf)pristupljeno 20-4.2019., str 142.)
6. EC,EAC-Sport(2016) Expert Group on the Economic Dimension of Sport. EU Work Plan for Sport 2014- 2017. [Online] Dostupno na: <http://ec.europa.eu/transparency/regexpert/index.cfm?do=groupDetail.groupDetailDoc&id=23269&no=1> (pristupljeno 9.3.2019.)
7. EC, EACEA, (2019) ERASMUS+: SPORT [Online] Dostupno na: https://eacea.ec.europa.eu/erasmus-plus/actions/sport/collaborative-partnerships_en Dostupno na: https://eacea.ec.europa.eu/erasmus-plus/actions/sport_en (pristupljeno 15.4.2019.)
8. EUR-Leks COM (2007.) 391final White Paper - *White Paper on Sport*. [Online] Dostupno na: <http://eurlex.europa.eu/legacontentEN/TXT/?qid=1389190214279&uri=CELEX:52007DC0391>. (pristupljeno 1.4. 2019.)
9. EUR-Lex COM (2014.) Report from the commission to the european parliament, the council, the european economic and social committee and the committee of the regions on the implementation of the european union work plan for sport 2011-2014 [Online] Dostupno na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52014DC0022&from=EN> (pristupljeno 15.04.2019.)
10. Eurostat (2018) Smarter, greener, more inclusive? Indicators to support the europe 2020 strategy. <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3217494/9087772/ks-02-18-728-en-n.pdf/3f01e3c4-1c01-4036-bd6a-814dec66c58c> (pristupljeno 15.4.2019.)
11. Europska komisija (2014), Sport as a growth engine for EU economy („Sport kao pokretač gospodarstva EU-a“). Dostupno na : http://europa.eu/rapid/%20press-release_MEMO-14-432_en.htm (pristupljeno 22.4.2019.)
12. EC, EO (Europski odbor) .Službeni list Europske unije (2018/C 461/06) Mišljenje Europskog odbora regija – Uključivanje sporta u program EU-a za razdoblje nakon 2020. Dostupno na : <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018IR1664&from=EN>(pristupljeno 22.4.2019.)

13. ES (2006) Classifications (11) NACE and CPA [Online] Dostupno na: https://www.ab.gov.tr/files/tarama/tarama_files/18/SC18EXP_02.2-11%20Classifications.pdf (pristupljeno 7.04.2019.)
14. Isard W. (1953.): Regional Commodity Balances and Interregional Commodity Flows, American Economic Review 43 (1).str. 167 – 180.
15. Leontief W. (1963.): Die multiregionale Input-Output-Analyse, Arbeitsgemeinschaft für Forschung des Landes Nordrhein-Westfalen, Heft 123, Westdeutscher Verlag, Köln. Str. 108
16. Moses L. N. (1955.): The Stability of Interregional Trading Patterns and Input-Output Analysis, The American Economic Review, Vol. XLV, Number 5, December.
17. Communication of sport (2011.) <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/db29f162-d754-49bc-b07c-786ded813f71> (pristupljeno 1.4.2019.)
18. Kesner-Škreb, M (2007.) Lisabonska strategija. *Financijska teorija i praksa* 31 (4),str. 441-443 [Online] Dostupno na: <http://www.ijf.hr/pojmovnik/lisabon.htm> (pristupljeno 15.4.2019.)
19. Market-Tržište(2008.) Organiziranje međunarodnih sportskih događaja kao promotivni i ekonomski alat države.[Online] Dostupno na <http://hrcak.srce.hr/53070> Vol. 20 No. 2 (pristupljeno 7.4.2019.)
20. Sloane, Peter (2006) .Rottenberg and the Economics of Sport after 50 Years: An Evaluation, University of Wales, Swansea; Institute for the Study of Labor.[Online] Dostupno na: <https://www.researchgate.net/publication/5136461ofLaborRottenbergandtheEconomicsofSportafter50YearsAnEvaluation> (pristupljeno 14.4. 2019.)
21. SpEA, SIRC et al. (2012): Study on the Contribution of Sport to Economic Growth and Employment in the EU. [Online] Dostupno na: <http://ec.europa.eu/assets/eac/sport/library/studies/study-contribution-sports-economic-growth-final-rpt.pdf> (pristupljeno 28.2.2019.)
22. SpEA, SIRC (2013.) Sport satellite accounts - Publications Office of the EU.A European project:new results. Directorate-General for Education, Youth, Sport and Culture (European Commission). [Online] Dostupno na <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/d44cae16-23bc-4cee-8bc8-f1411c447464> (pristupljeno 19.3.2019.)
23. SpEA (2015) Kleissner, Anna, Grohall, Günther:Research for cult committee - the economic dimension of sport study [Online] Dostupno na: [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2015/563392/IPOL_STU\(2015\)563392_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2015/563392/IPOL_STU(2015)563392_EN.pdf) (pristupljeno 22.4.2019.)
24. SpEA, SIRC, HAN (2016): Study on national Sport Satellite Accounts (SSAs) in the EU, Study on behalf of the European Commission, DG EAC [Online] Dostupno na: <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/ca2a161e-9a91-11e6-9bca-01aa75ed71a1>(pristupljeno 6.4.2019.)
25. SpEA, SIRC, EC (2018): Study on the Economic Impact of Sport through Sport Satellite Accounts. [Online] Dostupno na: <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/865ef44c-5ca1-11e8-ab41-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF> ,139. (pristupljeno31.3.2019.)
26. Žujo M. (2012.) Prihodi od Olimpijskih igara najveći u povijesti. [Online] Dostupno na: <http://www.poslovni.hr/marketing-i-mediji/prihodi-olimpijskih-igara-najveci-upovijesti-211192> (pristupljeno 7.04.2019.)

Tablice:

Tablica 1: Izravni pregled EU rezultata

Tablica 2: Glavni pokazatelji vezani uz sport na razini EU modela

Tablica 3: Pregled nekih djelatnosti i proizvoda povezanih s gospodarskim učinkom sporta

Tablica 4: Pojednostavljena domaća ulazno-izlazna tablica:sport

Tablica 5: Pojednostavljeni izgled multiregionalne tablice MR-IOT: S

Tablica 6. Bruto dodana vrijednost sporta u zemljama EU-27, u milijunima eura i udjelima u EU BDV

Tablica 7: Doprinos BDP-a top 10 sportskih sektora

Tablica 8: BDP vezan uz sport u državama članicama EU

Tablica 9: Doprinos top 10 sportskih sektora zapošljavanju

Tablica 10: Zapošljavanje u sportu u državama članicama EU

Tablica 11: Sektorski multiplikatori na razini EU-a ili robe i usluge povezane s sportom

Tablica 12 : Nacionalna baza podataka za Hrvatsku

Slike:

Slika 1: Sport – međusektorski prikaz

Slika 2: Usporedba udjela zaposlenosti u sportu i BDP-a.

Slika 3 : Rast sportskog tržišta četverogodišnjim kontinuitetom

Grafikoni:

Grafikon1: Široka definicija, izravni učinci, 10 glavnih sektora koji doprinose BDV-u na razini EU

Grafikon 2 : Prihodi od od TOP sponzora i prava prijenosa

Prilog br. 1: Vilnius Definicija SPORT: set pravila

Kratice

BDP (Gross domestic product), Bruto domaći proizvod

BDV Bruto dodana vrijednost

IOT (Input-Output Table) ulazno-izlazna tablica

IOT: S ulazno - izlazna tablica za sport (pl .: IOT: S)

MR-IOT: S Multiregionalna ulazno-izlazna tablica za sport (pl .: MR-IOT: S)

Država članica Europske unije (pl .: države članice)

SA Satelitski račun

SSA Sport Satelitski Račun (pl .: SSAs)

SNA: Sustav nacionalnih računa

EC European Commission (Europska komisija)

EACEA (Education, Audiovisual and Culture Executive) (Izvršni kadar za obrazovanje, audiovizualnu politiku i kulturu)

EAC-Sport (Expert Group on the Economic Dimension of Sport)

ES Eurostat

SpEA (Project lead)SportsEconAustria,(voditelj projekta)

SIRC Sport Industry Research Centre at Sheffield Hallam University (Centar za istraživanje sportske industrije na Sveučilištu Sheffield Hallam)

PRILOG br.1: Vilnius Definicija SPORT: set pravila

Definicija Sport - Verzija 1.1 ("Vilnius Definicija")				
DEFINICIJE				
	Statistički definicija sporta:	Odgovara trenutnom NACE kategoriji 92,6 ("sportske aktivnosti").		
	Uska definicija sporta:	Svi proizvodi i usluge koji su potrebni kao ulazi za (taj) sport ("proizvoditi sport kao izlaz").		
	Široka definicija sporta:	Statistički HD + uska definicija + svi proizvodi i usluge koji imaju (izravno ili neizravno) odnos prema bilo kojoj sportskoj aktivnosti, ali bez nužno učiniti sport ("koji se oslanjaju na sport kao input").		
Skup pravila				
0				
1		Dobara i usluga koje su dio statističkih i uske definicije sporta također su dio šire definicije sporta. Šire definicija sporta će biti u središtu Radne grupe Sport & Economics.		
2		Višenamjenski infrastrukture i višenamjenski trajnih dobara koja nisu dio statističkog definiciji sporta (NKD 92,6) će se isključiti, npr ceste, automobile, televizore, igrati postaja. Namjenski infrastruktura (npr NACE 45.23.21 / 45.23.22) će biti uključeni.		
3		Kako bi se izbjeglo dvostruko računanje i osigurati sveobuhvatnosti, korespondencija će biti uspostavljena između proizvodnih sekcija i sekcija trgovina / maloprodaja (kategorije 51-52) od stola. Sekcije 51 i 52 su relevantni samo u smislu trgovačkih marži.		
4		Podaci će se prikupljati na temelju zajedničkog sporazuma o kojima NACE i CPA kategorije uključiti. Međutim, uzeti u obzir sportski krajolika zemlje specifične, dodatne CPA kategorije može iznimno biti uključeni iznad osnovnog popisa složili u radnoj skupini Sport & Economics.		
5		Općenito, samo konačni troškovi (uklj. Kapitalni izdaci) će se uzeti u obzir, a ne srednje izdatke. Referrirat će se na srednji zahtjev samo ako predstavlja značajan doprinos za profesionalni sport. Na sličan način, industrijske usluge, gdje nisu		

Slika br. 1: Definicije i skup pravila

Izvor: <http://www.esce.at/vilnius/0710 ESSA Vilnius Definition Sport.xls> (21.4.2019)

Statistička definicija SPORT					
9	92.61-01	Rad bazena i stadiona	Rad bazena i stadiona	OA 92.61.10-1	Bazen i stadium rada usluge
0	92.61-02	Rad drugih sportskih arena i stadiona	Rad drugih sportskih arena i stadiona	OA 92.61.10-2	Ostali sport arena i stadiona rada usluge
1	92.62	Ostale sportske djelatnosti	Ostale sportske djelatnosti	OA 92.62.11-0	Sportski događaj promocija usluge
2				OA 92.62.12-0	Sportski događaj organizacija usluge
3				OA 92.62.13-0	Ostale usluge vezane za sportske događaje, dn

Slika br. 2: statistička definicija sporta

Izvor: <http://www.esce.at/vilnius/0710 ESSA Vilnius Definition Sport.xls> (21.4.2019)

Uska i široka definicija SPORT	
36	Poljoprivreda, lov i usluge povezane s njima
41	Proizvodnja hrane i pića
44	Proizvodnja tekstila, radne i sportske odjeće, rublja, za sve sportske aktivnosti, trenirke, tenisice, kopačke idr
53	Proizvodnja odjeće; dorada i bojenje krzna, ostalih proizvoda korisnih za sport
93	Štavljenje i obrada kože; Proizvodnja prtljage, torbe, sedlarskih, oklopa i obuće
102	Izdavačka i tiskarska djelatnost te umnožavanje snimljenih zapisa, objavljivanje, transferi
130	Proizvodnja koksa, naftnih derivata i nuklearnog goriva za sportska vozila, potrebe sporta
133	Proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda koji se koriste za sportske aktivnosti – "Zdravstvena skrb", Farmaceutski proizvodi
141	Proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda nakon - "ozljeda" tijekom sportske aktivnosti
149	Proizvodnja proizvoda od gume i plastike za sportske automobile, motocikle, zrakoplove
154	Proizvodnja gotovih metalnih proizvoda, osim strojeva i opreme lanci za sportske bicikle, mačevi, koplja
156	Proizvodnja strojeva i uređaja, potrebe sporta
159	Proizvodnja medicinskih, preciznih i optičkih instrumenata te satova - "Medicinska skrb", ortopedskih pomagala i aparata
170	Proizvodnja medicinskih, preciznih i optičkih instrumenata te satova - nakon "ozljeda"
174	Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica za potrebe sporta
189	Proizvodnja ostalih prijevoznih sredstava, gradnja, popravak sportskih čamaca, zrakoplova, jedrilica, balona, jahanja
209	Proizvodnja sportske opreme, namještaja; igara, igračka za sport: skije, štapovi, klizaljke, daske za surfanje
220	Građevinski radovi Izgradnja sportske-infrastrukture: zgrade, autoceste, uzletišta, objekti, vodne građevine
227	Prodaja, održavanje i popravak motornih vozila i motocikala; Trgovina na malo motornim gorivima i mazivima usluge
246	Trgovina i trgovinska komisija, dodaci prehrani - "Zdravstvena skrb", utrke konja, posredovanje, oprema
268	Trgovina i trgovinska komisija, osim trgovine motornim vozilima i motocikla - nakon "ozljeda"
273	Trgovina na malo, osim trgovine motornim vozilima i motociklima; popravak predmeta za osobnu uporabu i kućanstvo – "Zdravstvena skrb", farmaceutski i medicinski proizvodi, trgovina na malo sportskom odjećom, igračkama, igrama
302	Trgovina na malo, osim trgovine motornim vozilima i motociklima; popravak predmeta za osobnu uporabu i kućanstvo - nakon "ozljeda"
305	Hoteli i restorani, kampovi, trošnja od sportaša i sportskih turista tijekom sportskih događaja, ugostiteljstvo, prije i nakon
325	Kopneni pomorski, slatkovodni prijevoz; cjevovodni transport sportaša, turista,
341	Vodeni prijevoz
348	Zračni promet
352	Prateće i pomoćne djelatnosti u prijevozu; djelatnost putničkih agencija, sportaši, turisti
357	Financijsko posredovanje, osim osiguranja i mirovinskih fondova, ostalo, financijske usluge za sportske klubove i sportaše
359	Osiguranje i mirovinski fondovi, osim obveznoga socijalnog osiguranja, osiguranje rizika
372	Iznajmljivanje strojeva i sportske opreme, bez rukovatelja i predmeta za osobnu uporabu i kućanstvo, video-kazete
375	Istraživanje i razvoj u svim područjima sporta (Formula 1, ostala motorna sportskih, â €)
383	Ostale poslovne djelatnosti Pravne djelatnosti, savjetovanje za sportske klubove; Pravne djelatnosti za profesionalne sportaše. Odnosi s javnošću
404	Javna uprava i obrana; obvezno socijalno osiguranje - "Zdravstvena skrb", pružanje skrbi za sportaše
409	Javna uprava i obrana; obvezno socijalno osiguranje - "ozljeda" pružanje skrbi za sportaše nakon ozljeda
412	Obrazovanje. Osnovna, srednja škola, sveučilište, poduke jedrenja i sl.
422	Zdravstveni i socijalni rad - "Medical Care", bolničke sktivnost, konzultacije za sportaše, veterinarske djelatnosti
440	Zdravstveni i socijalni rad – nakon "ozljeda"
455	Rekreacijske, kulturne i sportske djelatnosti: filmovi, video, TV djelatnosti, plesne škole, klađenje, novinske agencije, najam
472	Ostale uslužne djelatnosti

Slika br. 3: Uska i široka definicija sporta, izrada autora; prilagodba

GRAĐEVINSKI SEKTOR							
221	45.21	Opća gradnja zgrada i građevinske radove	Izgradnja sportske-infrastrukture			FA 45.21.61	Opći građevinski radovi struktura za stadija i sportski tereni
222						FA 45.21.62	Opći građevinski radovi struktura za bazene
223						FA 45.21.63	Opći građevinski radovi struktura za drugim sportskim i rekreativnim instalacija
224	45.23	Izgradnja autocesta, cesta, uzletišta za avione i sportskih objekata	Izgradnja sportske-infrastrukture (ekskluzivna zgrada)			FA 45.23.21-0	Za ravno za stadija i sportski tereni
225						FA 45.23.22-0	Za ravno i za druge sportske i rekreativne instalacija
226	45.24	Gradnja vodnih građevina	Izgradnja sportske-infrastrukture			FA 45.24.11-0	Opći obalni i luka radovi

Slika br. 4: Višenamjenska infrastruktura i višenamjenska trajna dobra koja su dio Statističke definicija sporta (NACE 92,6). Uključena namjenska infrastruktura (NACE 45.23.21 / 45.23.22).

Izvor: <http://www.esce.at/vilnius/0710 ESSA Vilnius Definition Sport.xls> (21.4.2019)

Uvoz i izvoz podataka govori o važnosti međunarodne trgovine u sportu u gospodarstvima EU. (kao što su: međunarodni trgovinski podaci, Podaci o robnoj razmjeni, Podaci o razmjeni usluga, Modeliranje sporta vezano za robnu razmjenu, Modeliranje sporta vezano za usluge trgovine, Definicija uvoza i izvoza itd. Međunarodni podaci robnoj razmjeni UN su uključeni u "ComTrade UN" bazu podataka. Set podataka sadrži godišnju bilateralnu robnu razmjenu (uvoz / izvoz) za sve dostupne zemlje. *Sport vezane robe i usluge ili se mogu uvesti ili biti proizvedeni u zemlji.* Domaća proizvodnja je poželjna u ekonomskom smislu, jer to stvara veću dodanu vrijednost i stoga više zapošljavanja, plaće, profite i zarade, kao i porezi i drugi doprinosi.

Definicija sporta u Vilniusu sadrži tri definicije sporta koje se mogu primijeniti na klasifikacije NACE i CPA. Tako sport i sustav nacionalnih računa postaju kompatibilni. U međuvremenu je definicija u Vilniusu postala defacto standard, odnosno činjenično stanje u praksi. (SpEA 2012)

Međutim, kao što nema NKD-ulaza osim 92.6 koji je izravno sportom određena, kategorizacija tvrtki kao *proizvođača sportske robe i usluga je vrlo rijetka*. Pouzdani podaci o sportom vezanoj *proizvodnji*, dakle, nisu dostupni.